

Natuurtoets zonnepark en grondwal The Dutch

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

projectnummer 0487847.100
definitief revisie 00
17 juli 2024

Natuurtoets zonnepark en grondwal The Dutch

projectnummer 0487847.100
definitief revisie 00
17 juli 2024

Auteur(s)

[REDACTED]

Opdrachtgever

The Dutch Business Sport and Recreation Development II B.V.
Haarweg 3
4212 KJ Spijk

Gecontroleerd

[REDACTED]

Antea Group is aangesloten bij het
Netwerk Groene Bureaus

datum
17 juli 2024

beschrijving
definitief

vrijgave

[REDACTED]

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
1.1	Aanleiding & planvoornemen	4
1.2	Doel	7
1.3	Leeswijzer	8
2.	Effectbeschrijving en -beoordeling	9
2.1	Gebiedsbeschrijving: resultaat terreinbezoek	9
2.2	Effectbepaling voornemen	11
2.3	Soortbescherming	11
2.3.1	Vogels	12
2.3.2	Zoogdieren – vleermuizen	15
2.3.3	Zoogdieren – overige zoogdieren	17
2.3.4	Amfibieën	20
2.3.5	Reptielen	22
2.3.6	Vissen	22
2.3.7	Insecten	24
2.3.8	Kreeftachtigen en weekdieren	24
2.3.9	Zaadplanten, varens en bladmosse	25
2.3.10	Zorgplicht	26
2.3.11	Invasieve soorten	26
2.4	Natura 2000	27
2.5	Gelders Natuurnetwerk (GNN)	28
2.6	Overig provinciaal beleid	29
2.7	Beschermde houtopstanden buiten de bebouwingscontour houtkap	29
2.8	Kansen voor natuurwaarden in het plangebied	30
3.	Conclusie & advies	31
3.1	Soortbescherming	31
3.1.1	Zorgplicht	33
3.1.2	Invasieve soorten	33
3.2	Gebiedsbescherming	33
3.2.1	Natura 2000	33
3.2.2	GNN	34
3.2.3	Overig provinciaal beleid	34
3.3	Beschermde houtopstanden bebouwingscontour houtkap	34
3.4	Kansen voor natuurwaarden in het plangebied	34
	Literatuurlijst	35
	Bijlage 1 Wettelijk kader	37
	Bijlage 2 Methodiek natuurtoets	46
	Bijlage 3 Rode lijst soorten uit NDFF	49

1. Inleiding

1.1 Aanleiding & planvoornemen

The Dutch Business Sport and Recreation Development II B.V. is voornemens om een zonnepark, grondwal en grondlichaam te realiseren.

Voor de realisatie van het grondlichaam is in maart 2024 een natuurtoets uitgevoerd door Antea Group (Antea Group, 2024). De realisatie van het grondlichaam wordt om deze reden niet verder behandeld in voorliggende natuurtoets.

De ligging van het plangebied voor de ontwikkeling van de grondwal en het zonnepark is weergegeven in figuur 1.1 tot figuur 1.3. De percelen liggen ten zuiden van de Haarweg, ten noorden van de A15, ten westen van het Lingebos en ten oosten van de Spijksesteeg te Spijk (gemeente West-Betuwe, Provincie Gelderland). De geplande inrichting is in figuur 1.4 en 1.5 weergegeven.

Geschiedenis

Voor de realisatie van de grondwal is in 2017 ecologisch onderzoek uitgevoerd en een ontheffing Wet natuurbescherming verleend (Antea Group, 2017a en 2017b; Omgevingsdienst Haaglanden, 2017). De werkzaamheden met betrekking tot de grondwal zijn gestart in 2019. De uitkomsten uit de ecologische onderzoeken zijn echter verlopen en de inrichting van de grondwal is aangepast ten opzichte van het voornemen in 2017, waardoor een actualisatie van de natuurwaarden gewenst is. In voorliggende rapportage wordt deze actualisatie gegeven.

Voor de realisatie van een zonnepark is in 2021 een memo beschermde soorten opgesteld door Antea Group (Antea Group, 2021). Na deze memo zijn er geen vervolgstappen geweest voor ecologie en hebben geen werkzaamheden plaatsgevonden. Om deze reden is een actualisatie van de natuurwaarden gewenst. In voorliggende rapportage wordt deze actualisatie gegeven.

Planvoornemen

Zonnepark

Het zonnepark betreft een tijdelijke ontwikkeling (voor een periode van 25 jaar). Het zonnepark wordt van oost naar west gerealiseerd. Relevante technische aspecten zijn:

- Totaal aantal panelen: 90.000-115.000 met een totale capaciteit van ca 50 MWp;
- De panelen zijn voor circa 50% gericht op het oosten en voor circa 50% gericht op het westen. Ze zijn opgesteld op tafels (een rek van staal en aluminium) in noord-zuid lopende rijen.
- De panelen staan in een hoek van circa 15 graden opgesteld.
- De panelen zijn op het laagste punt circa 50 cm boven de grond geplaatst.
- De maximale hoogte van de panelen en de tafels bedraagt minder dan 2 meter.
- Elk zonnepaneel heeft een breedte van 1m tot circa 1.25m en een lengte van 2 tot 2.5m.
- Tussen de rijen panelen worden 7 toegangs-/veiligheidspaden gerealiseerd in noord-zuid richting, waarbij de zichtlijnen in het landschap worden gewaarborgd.
- Aan de west-, noord- en oostzijde van het zonnepark wordt struweel aangelegd (breedte strook van minimaal 4m oplopend tot meer dan 10 meter, waar nodig voor beperking zicht aangevuld met een verhoging). Aan de zuidkant betreft de afscherming de aan te leggen geluidswal.
- Het totale oppervlaktebeslag van de zonnepanelen bedraagt minder dan 70% van het totale perceeloppervlakte. In de inrichting is gekozen voor ruime struweelranden en brede sloten met natuurvriendelijke oevers terwijl binnen de stukken zonneveld gekozen is voor verdichting. Op deze wijze draagt het vrijgehouden deel van het perceel meer bij aan natuur en biodiversiteit en aan visuele aantrekkelijkheid.

Grondwal

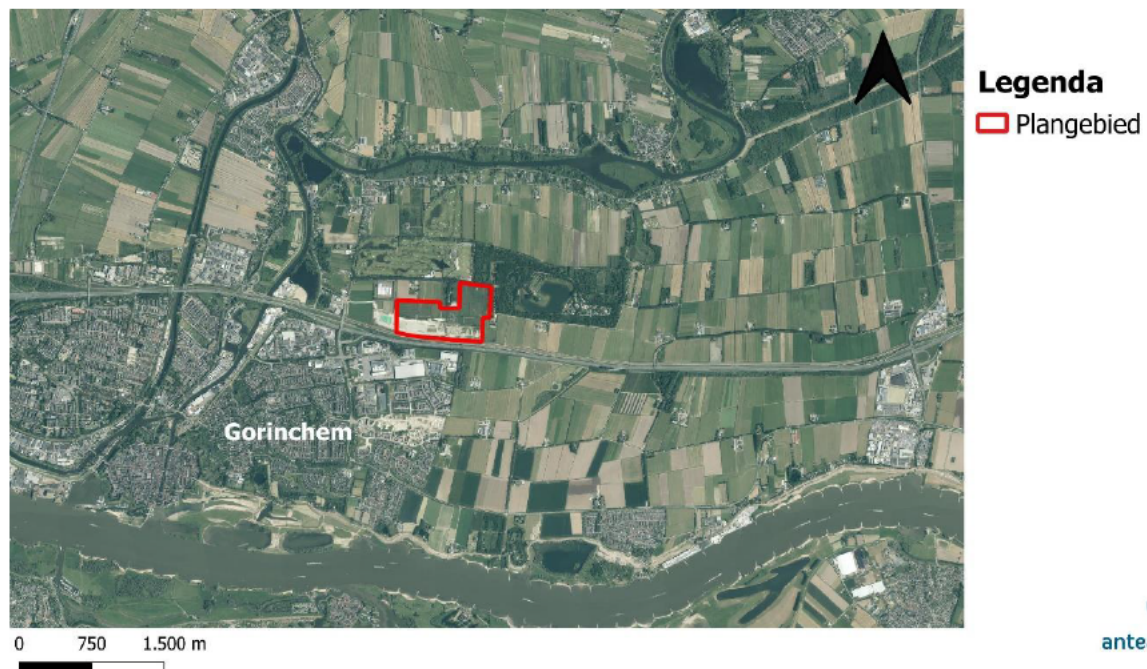
In 2017 was het voornemen om de grondwal in te richten als golfbaan. Het huidige voornemen is om de grondwal in te richten als landschappelijk park vol met mogelijkheden voor verschillende activiteiten en vormen van recreatie. De volgende onderdelen vormen onderdeel van het landschapsplan:

- Groene verbinding als bufferzone: Langs de noordrand, tussen de wal en het zonneveld zal een groenblauwe buffer aangelegd worden die het zicht op het zonneveld zal afnemen en de wal aansluit op de ecologische verbinding van het Gelders Natuur Netwerk. In deze ecologische buffer kan ook waterberging plaatsvinden.
- Verschillende activiteiten: Verspreid over de geluidwal zal men een verscheidenheid aan activiteiten kunnen gaan uitvoeren.
- Verschillende soorten routes: Over en rond de geluidwal zullen verschillende routes gaan lopen die de wal zullen verbinden met de omgeving. Er zijn routes voor verschillende soorten verplaatsingen aanwezig. Zoals mountainbike paden, ruiterpaden en wandelpaden.

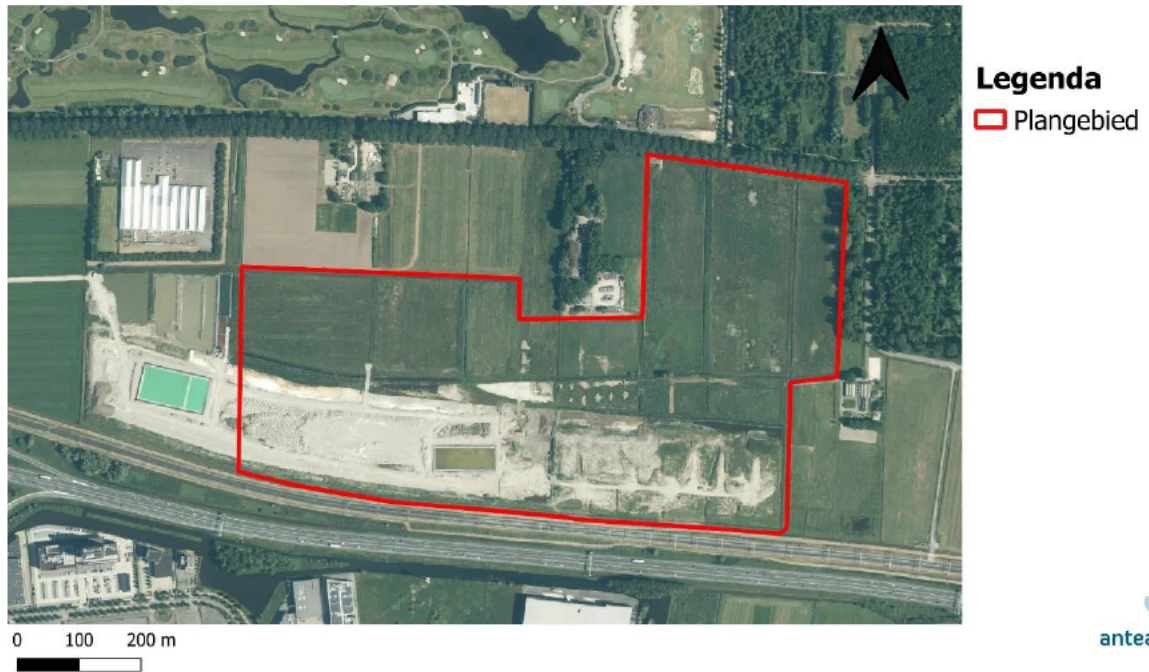
Planning

De werkzaamheden voor de grondwal vinden reeds plaats en duren naar verwachting nog 6 jaar. De eerste werkzaamheden voor het zonnepark stonden gepland voor september 2024, maar de start is in afwachting van het afronden van ecologische onderzoeken. De werkzaamheden ter realisatie van het zonnepark duren naar verwachting 1 jaar.

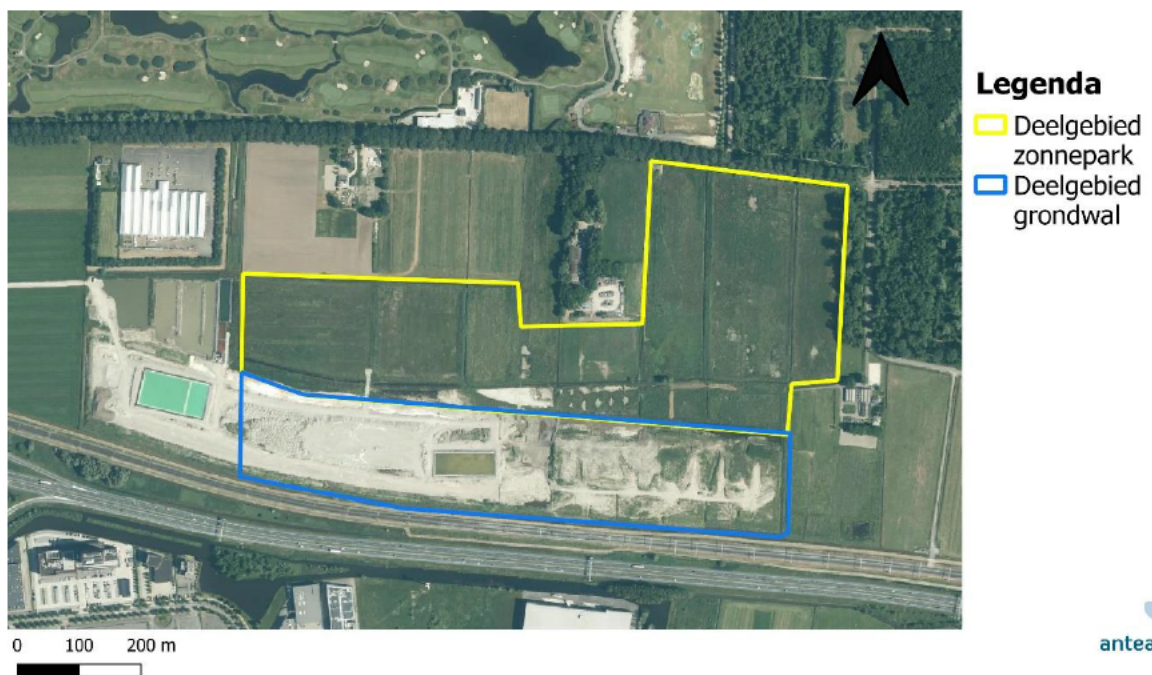
Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet rekening worden gehouden met beschermde planten- en diersoorten en met beschermde gebieden. Er dient onderzocht te worden of het voornemen effect heeft op beschermde soorten, beschermde gebieden of houtopstanden (Omgevingswet (Ow), Natuurnetwerk Nederland (NNN) en overig (provinciaal) beleid). Ontwikkelingen mogen niet zonder meer plaatsvinden indien deze negatieve gevolgen hebben op beschermde natuurwaarden (soorten, gebieden en/of houtopstanden). Er is daarom inzicht gewenst in de aanwezige beschermde natuurwaarden en de mogelijke effecten die op deze beschermde natuurwaarden kunnen optreden door de ontwikkeling. Dit wordt verkend in deze natuurtoets. Daarnaast worden kansen voor het verbeteren van natuurwaarden genoemd.

Figuur 1.1. Globale ligging van het plangebied (rood omkaderd) ten opzichte van de omgeving. Kaart gemaakt met Q-GIS.

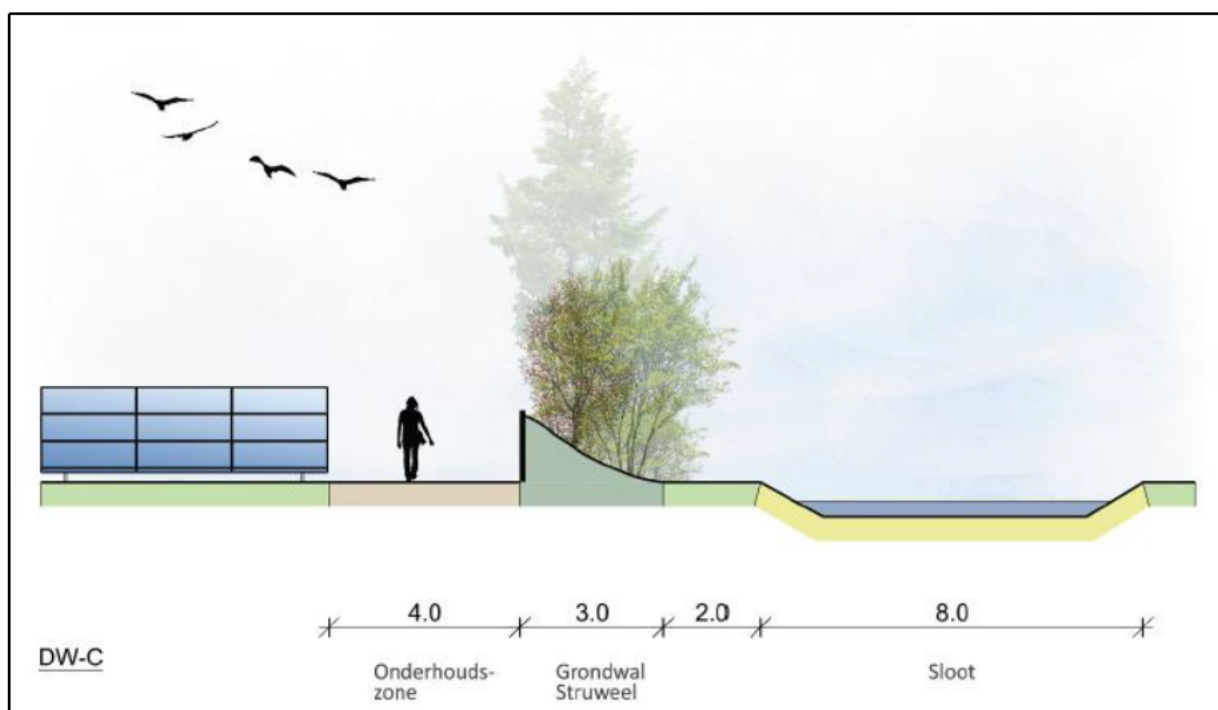
Figuur 1.2. Gedetailleerde ligging van het plangebied (rood omkaderd). Kaart gemaakt met Q-GIS.

Figuur 1.3. De twee deelgebieden binnen het plangebied. Kaart gemaakt met Q-GIS.

Figuur 1.4. Impressie ruimtelijke ontwikkeling. De linkerzijde van de schets geeft het grondlichaam weer welke in een andere natuurtoets wordt besproken. Bron afbeelding: BAM, 31-01-2024.

Figuur 1.5. Dwarsdoorsnede zonnepark noordwestzijde.

1.2 Doel

Het doel van de natuurtoets is om een goed eerste beeld te krijgen van de (beschermde) natuurwaarden die in het plangebied en de (directe) omgeving aanwezig (kunnen) zijn. Dit gebeurt door het uitvoeren van een bureaustudie en oriënterend terreinbezoek. Op basis hiervan wordt getoetst of op de - in het kader van de Omgevingswet beschermde natuurwaarden - als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling negatieve effecten kunnen optreden. Daarnaast wordt ingegaan op de eventuele vervolgstappen die noodzakelijk zijn.

1.3 Leeswijzer

De natuurtoets is als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 1 beschrijft de aanleiding van de natuurtoets en voorgenomen ontwikkeling;
- Hoofdstuk 2 beschrijft het gebied en toetst de (in de omgeving) aanwezige beschermde soorten, beschermde gebieden en houtopstanden aan de omgevingswet en overige beleidskaders. Tevens wordt hier kort aandacht besteed aan kansen voor de natuur;
- Hoofdstuk 3 bevat de conclusies en advies over de te nemen vervolgstappen.

In bijlage 1 wordt het wettelijk kader beschreven. In bijlage 2 wordt de methodiek van voorliggende natuurtoets beschreven. In bijlage 3 wordt een overzicht gegeven van bekende waarnemingen van rode lijst soorten in het plangebied.

2. Effectbeschrijving en -beoordeling

In paragraaf 2.1 wordt allereerst een gebiedsbeschrijving van het plangebied gegeven. Vervolgens wordt in paragraaf 2.2 de effectbepaling van het plan gegeven. In paragraaf 2.3 t/m paragraaf 2.7 wordt respectievelijk ingegaan op de aanwezigheid van en toetsing aan beschermde soorten onder de Omgevingswet (Ow) en aanwezige invasieve soorten, Natura 2000-gebieden, NNN, overig provinciaal beleid van de provincie Gelderland en beschermde houtopstanden onder de Ow. In paragraaf 2.8 worden kansen voor het verhogen van de natuurwaarden in het plangebied uiteengezet. Indien blijkt dat een onderdeel van paragraaf 2.3 t/m paragraaf 2.7 niet relevant is voor voorliggend planvoornemen, vindt er geen toetsing van het voornemen aan de Omgevingswet (of ander relevant beleidskader) van dat onderdeel plaats.

2.1 Gebiedsbeschrijving: resultaat terreinbezoek

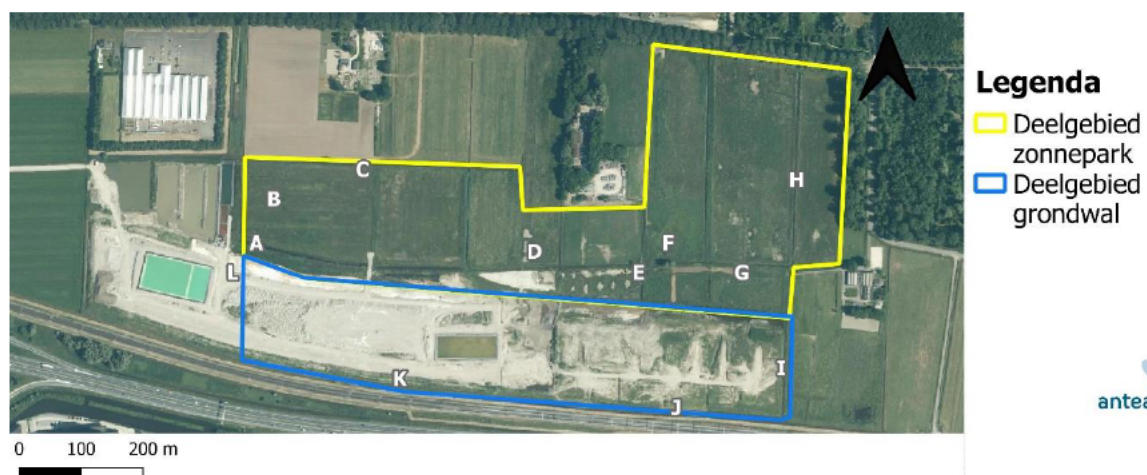
Op 17 april 2024 is vanaf circa 13:00 uur een oriënterend terreinbezoek uitgevoerd door twee deskundige ecologen van Antea Group bij bewolkt en regenachtig weer met een temperatuur van circa 8 °C. Tijdens het terreinbezoek is het plangebied te voet geïnspecteerd. Hierbij zijn bomen met een verrekijker geïnspecteerd op de aanwezigheid van holte, scheuren en grote nesten. Ter verduidelijking welk biotoop zich in welk deel van het plangebied bevindt, zijn de locaties van ondersteunende foto's weergegeven in figuur 2.1.

Locatie zonnepark

Het deelgebied zonnepark bestaat uit voormalige agrarische percelen. De westelijke percelen hebben een overwegende begroeiing van gras met enkele verruiging langs (voormalige) wateren met planten als pitrus en braam. De noordelijke watergang (foto C) is breed met een lage steile oever, weinig watervegetatie en oevervegetatie. Deze watergang is een compensatiegebied voor de grote modderkruiper. De oostelijke percelen, naast het Lingebos, zijn tijdelijk gebruikt als parkeerplaats waardoor op deze percelen sprake is van een gedeeltelijke pionierssituatie van grassen en jonge kruidenplanten. Op dit perceel waren veel ondiepe waterplassen aanwezig ten tijde van het terreinbezoek. De watergangen in dit perceel hebben flauwe oevers met enkele watervegetatie. De zuidelijke percelen (rond foto E en G) zijn onderdeel van het compensatiegebied heikikker. Op deze percelen is sprake van veel ondiepe plassen en een vegetatie voor waterrijk gebied zoals riet. Het compensatiegebied van landbiotoop (foto F) heeft een verwilde structuur van met name braam en riet. De watergangen rond het compensatiegebied zijn rijk aan water- en oevervegetatie. In figuur 2.2a is een impressie gegeven van het deelgebied zonnepark.

Locatie grondwal

Het grootste deel van het deelgebied bestaat uit braakliggende grond. Er is overwegend sprake van kale vlakten of vlakten met lage begroeiing, en van hopen kale aarde. Op het grootste deel van het deelgebied ontbreekt het aan vegetatie door de bedrijvigheid op het terrein. Op enkele locaties langs watergangen, waar geen werkzaamheden plaatsvinden, is een ruige pioniersvegetatie ontstaan. De bestaande watergangen hebben vaak flauwe oevers met oevervegetatie. Nieuw gegraven watergangen hebben weinig oever- en watervegetatie en steile oevers. In figuur 2.2b is een impressie gegeven van het deelgebied grondwal.

Figuur 2.1. Locaties waar foto's uit figuur 2.2 genomen zijn. Kaart gemaakt met QGIS.

Figuur 2.2a. Impressie van het deelgebied zonnepark.

Figuur 2.2b. Impressie van het deelgebied grondwal.

2.2 Effectbepaling voornemen

De volgende activiteiten vinden plaats als gevolg van het planvoornemen die een effect kunnen hebben op (het leefgebied van) (beschermde) soorten en beschermde gebieden:

- Watergangen worden gedempt en verlegd;
- Opgaande vegetatie wordt verwijderd;
- Er wordt grond vergraven;
- Er wordt een grondwal aangelegd;
- Er wordt een zonnepark aangelegd;
- Er is sprake van geluidsverstoring/optische verstoring gedurende de werkzaamheden;
- Er is waarschijnlijk sprake van een recreatiefunctie (grondwal) in de gebruiksfase.

2.3 Soortbescherming

In de onderstaande paragrafen worden per soortgroep de resultaten van het bureauonderzoek en het oriënterend terreinbezoek beschreven. Op basis van het bureauonderzoek en het oriënterend terreinbezoek wordt ingegaan op de mogelijk effecten die als gevolg van het planvoornemen op mogelijk aanwezige beschermde soorten kunnen optreden. Indien negatieve effecten op beschermde soorten niet zijn uit te sluiten, wordt geadviseerd over de te nemen vervolgstappen.

2.3.1 Vogels

Soorten met een jaarrond beschermd nest (categorie 1 t/m 4)

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van vogels met een jaarrond beschermd nest in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.1. Overzicht van waargenomen vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km)(NDFF, 2019-2024).

Soort	Categorie
Boomvalk	4
Buizerd	4
Gierzwaluw	2
Grote gele kwikstaart	3
Havik	4
Huismus	2
Kerkuil	3
Ooievaar	3
Ransuil	4
Roek	2
Sperwer	4
Steenuil	1

Zoals blijkt uit de bureaustudie is een aantal vogelsoorten waargenomen in de omgeving van het plangebied waarvan de broedplaatsen jaarrond beschermd zijn en waar bij verwijdering of aantasting van de vaste rust- en verblijfplaats, alsook bij wezenlijke aantasting van de functionele leefomgeving, altijd omgevingsvergunningaanvraag flora- en fauna-activiteit moet worden aangevraagd. Dit zijn boombroedende soorten (zoals buizerd en ransuil), gebouwbroedende soorten (zoals huismus en gierzwaluw) en overige soorten (zoals grote gele kwikstaart en steenuil).

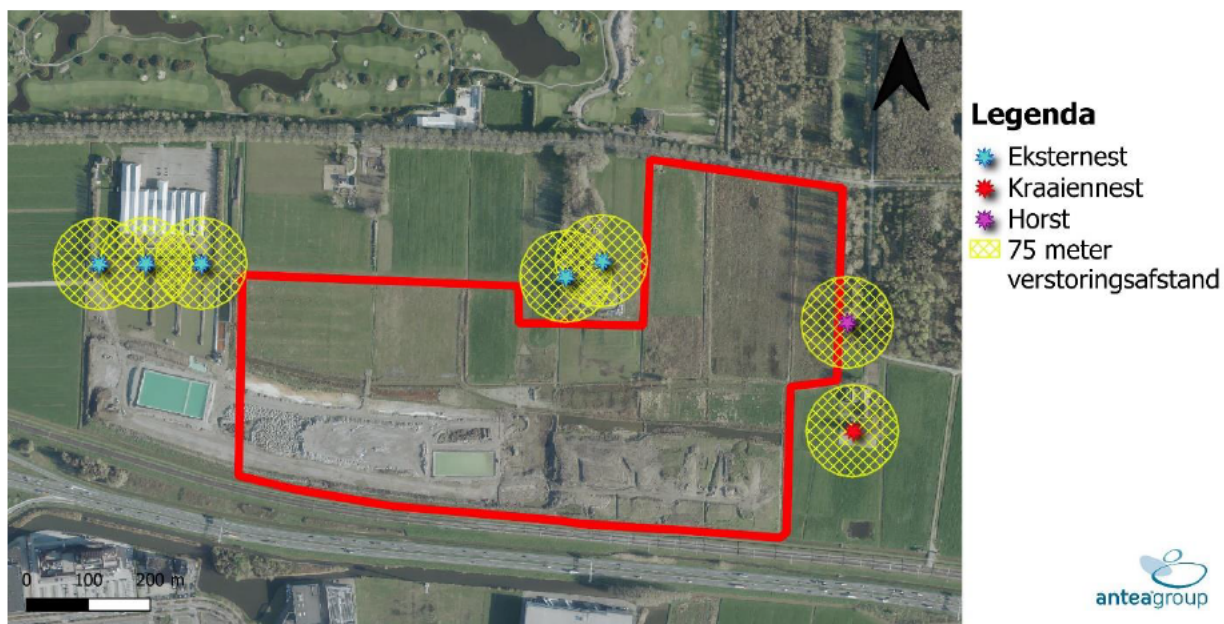
Tijdens het terreinbezoek is in de omgeving van het plangebied een overvliegende buizerd waargenomen. Overige soorten met een jaarrond beschermd nest zijn niet waargenomen tijdens het terreinbezoek.

Boombroedende soorten

Tijdens het terreinbezoek zijn in het plangebied geen grote nesten in bomen aangetroffen die kunnen toebehoren aan boombroedende soorten met een jaarrond beschermd nest (boomvalk, buizerd, havik, ransuil, sperwer). De aanwezigheid van nestplaatsen van boombroedende soorten met een jaarrond beschermd nest kan in het plangebied worden uitgesloten.

Tijdens het terreinbezoek zijn in de directe omgeving van het plangebied grote nesten in bomen aangetroffen die kunnen toebehoren aan boombroedende soorten met een jaarrond beschermd nest. Het betreft vijf eksternesten, een kraaiennest en een horst. Bij het terreinbezoek is de buizerd nabij deze horst waargenomen, waardoor het waarschijnlijk is dat de horst aan de buizerd toebehoort. De nesten van kraaien en eksters kunnen daarnaast overgenomen of uitgebouwd worden door jaarrond beschermde soorten als boomvalk, buizerd, havik, ransuil en sperwer. Nestplaatsen van roeken zijn uitgesloten aangezien er geen nesten in kolonieverband zijn aangetroffen.

Het plangebied kan onderdeel uitmaken van de functionele leefomgeving van boombroedende vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest die in de wijde(re) omgeving broeden, zoals buizerd. Het is niet op voorhand uit te sluiten dat het plangebied een functie heeft als essentieel foerageergebied voor vogels met een jaarrond beschermd nest.

Figuur 2.3. Ligging en verstoringsafstand mogelijk jaarrond beschermde nesten. Bron ondergrond: QGIS – PDOK.

Figuur 2.4. Impressie mogelijk jaarrond beschermde nesten. Van linksboven naar rechtsonder: de twee eksternesten ter hoogte van Haarweg 4a, het kraaiennest ter hoogte van Poelweg 2 en de horst ten westen van de Poelweg. De eksternesten ten westen van het plangebied zijn in de natuurtoets ten behoeve van het grondlichaam weergegeven (Antea Group, 2024).

Gebouwbroedende soorten

In het plangebied is geen bebouwing aanwezig. De aanwezigheid van nestplaatsen van gebouwbroedende soorten in het plangebied is uitgesloten. In de omgeving van het plangebied is bebouwing aanwezig. Deze bebouwing en groenstructuren die onderdeel kunnen uitmaken van de functionele leefomgeving van de huismus worden niet aangetast. Effecten op gebouwbroedende soorten in de omgeving van het plangebied zijn uitgesloten.

Overige soorten

Geschikt broedbiotoop voor de grote gele kwikstaart (nabij stromend water of nissen onder bruggen), kerkuil en steenuil (nestkasten in cultuurlandschap), ooievaar (nestpalen) is in (de directe omgeving van) het plangebied niet aanwezig, waardoor jaarrond beschermde nestplaatsen van deze soorten kunnen worden uitgesloten.

Concluderend kan de aanwezigheid van nestplaatsen van vogels met een jaarrond beschermd nest in het plangebied worden uitgesloten. De aanwezigheid van nestplaatsen en essentieel foerageergebied van de boomvalk, buizerd, havik, ransuil en sperwer in de directe omgeving van het plangebied kan niet worden uitgesloten. Nestplaatsen en essentieel leefgebied van overige soorten met een jaarrond beschermd nest in (de directe omgeving van) het plangebied kunnen worden uitgesloten.

De nesten liggen allen buiten het plangebied, waardoor er geen sprake is van directe aantasting van de nesten. Wel kan er sprake zijn van indirecte effecten door verstoring. De verstoringafstand die wordt aangehouden voor vogels met een jaarrond beschermd nest is circa 75 meter. Enkel bij de horst is sprake van werkzaamheden binnen deze verstoringafstand. Indien de horst bezet is door de boomvalk, buizerd, havik, ransuil of sperwer, kunnen ze verstoord worden door de werkzaamheden gedurende hun broedseizoen. Er is dan sprake van een schadelijke handeling onder de Ow. Om overtreding van de Ow te voorkomen, dient buiten het broedseizoen gewerkt te worden. Als dit niet mogelijk is, dient de aan- of afwezigheid van de soorten te worden vastgesteld middels nader onderzoek. Dit nader onderzoek bestaat voor de buizerd uit minimaal vier gerichte veldbezoeken in de periode 15 maart tot en met 15 mei (BIJ12, 2017). Voor de sperwer en havik kan het kennisdocument Buizerd gevolgd worden. Voor de boomvalk dient een aanvullend bezoek gebracht te worden in de periode juni – juli. Voor de ransuil dienen minimaal twee avondbezoeken gebracht te worden in de periode februari – juni.

Vervolgstappen boomvalk, buizerd, havik, ransuil en sperwer

- Werken buiten het broedseizoen (broedseizoen: circa 1 februari tot 31 juli)
 - Indien binnen het broedseizoen wordt gewerkt: 75 meter afstand houden tot mogelijk jaarrond beschermde nesten;
 - Indien bovenstaande werkzaamheden niet mogelijk zijn: nader onderzoek naar gebruik van nesten
- Voor de buizerd, havik en sperwer bestaat dit onderzoek uit vier gerichte veldbezoeken in de periode 15 maart tot en met 15 mei (BIJ12, 2017). Voor de boomvalk dient een aanvullend bezoek gebracht te worden in de periode juni – juli. Voor de ransuil dienen minimaal twee avondbezoeken gebracht te worden in de periode februari – juni.

Soorten met een mogelijk jaarrond beschermd nest (categorie 5)

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van vogels met een mogelijk jaarrond beschermd nest in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.2. Overzicht van waargenomen vogelsoorten met een mogelijk jaarrond beschermd nest in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km) (NDFF, 2019-2024).

Soort	Categorie	Soort	Categorie
Blauwe reiger	5	IJsvogel	5
Boerenwaluw	5	Koolmees	5
Boomklever	5	Oeverwaluw	5
Boomkruiper	5	Pimpelmees	5
Bosuil	5	Spreeuw	5
Ekster	5	Tapuit	5
Grauwe vliegenvanger	5	Torenvalk	5
Groene specht	5	Zwarte kraai	5
Grote bonte specht	5	Zwarte roodstaart	5
Huiswaluw	5		

Tijdens het terreinbezoek zijn enkele categorie 5-soorten waargenomen (ekster, oeverwaluw, zwarte kraai). Er zijn geen nestplaatsen van de oeverwaluw waargenomen. Wel zijn nesten van de ekster en kraai waargenomen (zie figuur 2.3). Nesten van de categorie 5-vogelsoorten zijn alleen jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Dit laatste is op het plangebied niet van toepassing. Er zijn geen categorie 5 soorten te verwachten die zeldzaam zijn in de omgeving of onvoldoende nestgelegenheid hebben in de omgeving. Derhalve zijn er geen zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden die jaarronde bescherming rechtvaardigen. De categorie 5-soorten vallen daarmee onder de bescherming van algemene broedvogels.

Algemene broedvogels

Tijdens de terreinbezoeken zijn enkele algemene broedvogels waargenomen (o.a. grauwe gans, kievit, kleine plevier, kluut, meerkoet, scholekster, wilde eend, zilverreiger). De bosschages en overige vegetatie in en rondom het plangebied bieden nestgelegenheid aan algemene soorten als de merel en houtduif, de open velden bieden broedgelegenheid aan weidevogels als de kievit en de watergangen bieden broedgelegenheid aan watervogels. Tijdens het terreinbezoek is een broedende kluut waargenomen op het terrein van het grondlichaam en was er indicatie van broedactiviteit van de kievit op het gebied van het zonnepark.

Alle in gebruik zijnde nesten van vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Ow (artikel 11.37 Bal). Indien nesten aanwezig zijn, mogen deze tijdens de broedperiode (en wanneer deze in gebruik zijn) niet verwijderd of verstoord worden. Met de meeste broedvogels kan echter in het algemeen relatief eenvoudig rekening worden gehouden door eventuele kap- en maaierwerkzaamheden niet uit te voeren in het broedseizoen (circa maart tot en met juli¹) en indien concrete broedgevallen aanwezig zijn. Op deze wijze zijn geen belemmeringen vanuit de Omgevingswet aan de orde.

Omdat er zoveel vogelsoorten tot broeden kunnen komen in en rondom het plangebied wordt aangeraden om bij werkzaamheden in de periode februari – oktober het plangebied te controleren op de aanwezigheid van broedvogels door een deskundig ecooloog. Indien vastgesteld wordt dat sprake is van actuele broedgevallen binnen het plangebied, kunnen locatie-specifieke maatregelen worden voorgesteld en/of wordt het plangebied niet vrijgegeven en dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden totdat het nest niet meer in gebruik is.

Vervolgstappen

Bij werkzaamheden, waaronder maaierwerkzaamheden, in de periode februari – oktober ecologische vrijgave van het plangebied door een deskundig ecooloog.

2.3.2 Zoogdieren – vleermuizen

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van vleermuizen in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.3 Overzicht van waargenomen vleermuizen in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km) (NDFF, 2019-2024).

Soort	Beschermingsregime Artikel 11.46 Bal
Gewone dwergvleermuis	X
Ruige dwergvleermuis	X
Watervleermuis	X

Hoewel de soorten niet uit het bureauonderzoek naar voren komen, worden de laatvlieger en rosse vleermuis op basis van expert judgement meegenomen in voorliggende natuurtoets.

¹ Voor het broedseizoen wordt in het kader van de wet geen standaardperiode gehanteerd. Het broedseizoen is afhankelijk van klimatologische omstandigheden; dit houdt in dat het seizoen eerder dan wel later van start kan gaan en eerder dan wel later kan eindigen. Van belang is of er broedgevallen aanwezig zijn.

Voor vleermuizen zijn drie functies van het leefgebied te onderscheiden die van groot belang zijn. Dit zijn verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied. Foerageergebieden en vliegroutes zijn alleen beschermd als deze van essentieel belang zijn voor het functioneren van de verblijfplaats, zogenaamde essentiële foerageergebieden en essentiële vliegroutes. Deze drie onderdelen (verblijfplaatsen, essentiële vliegroutes en essentieel foerageergebied) worden hieronder nader beschouwd.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen kunnen hun verblijfplaats in gebouwen of bomen (of beide) hebben. Gebouwbewonende vleermuizen verblijven met name in spouwmuren, onder dakbetimmering, achter boeiborden of op zolders. Boombewonende vleermuizen verblijven in gaten, holen of scheuren van voornamelijk grote bomen.

Er staat geen bebouwing in het plangebied waardoor verblijfplaatsen van gebouwbewonende soorten uitgesloten zijn. In de bomen in het plangebied zijn geen holtes/scheuren of loshangend schors waargenomen. Verblijfplaatsen van boombewonende soorten zijn uitgesloten. Er zijn geen vervolgstappen met betrekking tot verblijfplaatsen.

Essentiële vliegroutes

Vliegroutes van vleermuizen betreffen (vaak) lijnvormige elementen in het landschap die als verbinding tussen verblijfplaatsen en foerageergebied fungeren.

In het plangebied zijn lijnvormige elementen in de vorm van watergangen aanwezig. De watergangen die van noord naar zuid lopen aan de oostzijde van het plangebied kunnen dienen als vliegroute, deze watergangen worden gedempt. Er is een alternatieve en kwalitatief betere vliegroute van noord naar zuid aanwezig bij de bomenrij langs de Poelweg. Deze vliegroute wordt niet aangetast door het voornemen. Effecten op vliegroutes in het plangebied zijn hierom uitgesloten.

De watergang aan de noordzijde van het plangebied (de compensatiewatergang voor de grote modderkruiper), de bomenlaan van de Haarweg, de bomenrij langs de Poelweg en de watergang langs de spoorlijn kunnen dienen als (essentiële) vliegroute. Deze lijnvormige elementen worden niet direct aangetast door het voornemen. Wel dient tijdens de realisatie en gebruiksfase rekening gehouden te worden met vliegroutes middels het enkel werken tussen een halfuur na zonsopkomst en een halfuur voor zonsondergang in de realisatiefase en het beperken van, of goed richten van, nachtelijke verlichting in de gebruiksfase.

Essentieel foerageergebied

Foerageergebied van vleermuizen betreft locaties waar vleermuizen hun voedsel verzamelen. Dit kunnen uiteenlopende gebieden zijn.

In het plangebied is geschikt foerageergebied aanwezig voor vleermuizen van een open landschap zoals de rosse vleermuis. De watergangen kunnen dienen als foerageergebied voor soorten als de watervleermuis. Gedurende de realisatiefase verliezen deze locaties tijdelijk hun functie. Deze afname in functie kan echter opgevangen worden door alternatief leefgebied in de directe omgeving van het plangebied. In de gebruiksfase is het gehele plangebied weer geschikt voor de soorten en biedt het door de nieuwe inrichting met o.a. bosschages ook foerageergebied voor soorten als de gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Doordat er alternatieven in de omgeving aanwezig zijn gedurende de realisatiefase en het gebied weer geschikt is als foerageergebied in de gebruiksfase, is er geen sprake van een overtreding van de verbodsbepalingen van de Omgevingswet. Wel geldt ook voor foerageergebied dat eventuele verlichting beperkt en goed gericht moet zijn.

Vervolgstappen

Realisatiefase: voer werkzaamheden enkel uit tussen halfuur na zonsopkomst en halfuur voor zonsondergang.

Gebruiksfase: beperk het gebruik van nachtelijke verlichting en scherm eventuele verlichting af van groenstructuren in de omgeving (bomenrijen, bosschages en watergangen).

2.3.3 Zoogdieren – overige zoogdieren

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van overige soorten zoogdieren in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.4 Overzicht van waargenomen zoogdieren in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km) (NDDF, 2019-2024).

Soort	Beschermingsregime		
	Art. 11.46 Bal	Art. 11.54 Bal en Bijlage IX	Art. 11.54 Bal en Bijlage IX Vrijgestelde zoogdieren
Bever	X		
Bunzing		X	
Dwergspitsmuis			X
Egel			X
Haas			X
Konijn			X
Ree			X
Vos			X

Hoewel de soorten niet uit het bureauonderzoek naar voren komen, worden de hermelijn, steenmarter en de wezel op basis van expert judgement meegenomen in voorliggende natuurtoets.

Bever

De bever leeft in het overgangsgebied van allerlei zoete wateren en land: moerassen, langs beken, rivieren, meren en kanalen. De aanwezigheid van goed bereikbare bomen en struiken op de oever is een vereiste. Oevers die sterk begraasd worden zijn onaantrekkelijk voor de bever door het verdwijnen van de houtige gewassen. Het leefgebied moet wateren bevatten die niet opdrogen of tot de bodem bevroren.

De bever is waargenomen door derden in het Natura 2000-gebied Lingegebied en Diefdijk-Zuid ten westen van het plangebied. Er zijn geen sporen van de bever waargenomen in het plangebied. Het plangebied bestaat uit grasland. Het ontbreekt aan bomen en struiken. Het biotoop van het plangebied is hierdoor ongeschikt voor de bever. De bever is uitgesloten van het plangebied.

Marterachtigen

Bunzing

De bunzing heeft een voorkeur voor kleinschalig landschap met houtwallen, greppels en sloten met overhangende vegetatie, ook dorpen en buitenwijken van steden vormen geschikt leefgebied. De omvang van het leefgebied varieert van tien tot soms enkele duizenden hectares, afhankelijk van het voedselaanbod. Als dagrustplaats worden voornamelijk bestaande hollen gebruikt, zoals konijnenhollen en hollen van bijvoorbeeld muskusrat. Ook takken- en steenhopen, duikers en rommelschuurtjes worden als dagrustplaats gebruikt. In de winter zoeken bunzingen vaak warmere plekken op, zoals hooi- en strobalen.

Het plangebied biedt geschikt biotoop voor de bunzing. Er is zeer geschikt foerageerbiotoop aanwezig in het gehele deelgebied zonnepark. Daarnaast is er geschikt foerageerbiotoop aanwezig aan de randen van het deelgebied grondwal. Er zijn op deze locaties voldoende voedingsbronnen (muizen, vogels en hazen) aanwezig. Op enkele locaties in het deelgebied zonnepark zijn beschutte structuren zoals bramenstruiken aanwezig die als verblijfplaats kunnen dienen.

Hermelijn

De hermelijn komt in alle habitats voor, van open plekken, in bossen, houtwallen, duinen, akkers tot vochtig terrein. De enige voorwaarde is dat er voldoende dekking aanwezig is. De hermelijn leeft in een hol, meestal een oud mollenenst of konijnenhol en verplaatst zich meestal langs lijnvormige elementen die dekking bieden zoals heggen, muurtjes, oeverlijnen, etc. Ook maakt hij hierbij geregeld gebruik van hollen van andere dieren. Een hol of gang moet een doorsnede hebben van vijf centimeter.

Het plangebied biedt geschikt biotoop voor de hermelijn. Er is zeer geschikt foerageerbiotoop aanwezig in het gehele deelgebied zonnepark. Daarnaast is er geschikt foerageerbiotoop aanwezig aan de randen van het deelgebied grondwal. Er zijn op deze locaties voldoende voedingsbronnen (muizen, vogels en hazen) aanwezig. Op enkele locaties in het deelgebied zonnepark zijn beschutte structuren zoals bramenstruiken aanwezig die als verblijfplaats kunnen dienen.

Steenmarter

De steenmarter komt vooral voor in parklandschap, maar ook in volkomen bosloze gebieden, steengroeven en rotsige hellingen. Hij is vooral te vinden in de nabijheid van dorpen en boerderijen en tegenwoordig zelfs in grote steden (de steenmarter is een 'cultuurvolger'). Hij heeft een voorkeur voor gebieden met kleinschalige landbouw, met oude schuren, heggen en geriefhoutbosjes. Daarbij is de aanwezigheid van elementen zoals groenstroken, heggen, bosjes, greppels en bermen van belang, omdat de steenmarter daar zijn voedsel zoekt. De steenmarter heeft binnen zijn leefgebied soms wel tientallen schuilplaatsen, die hij echter niet allemaal even frequent gebruikt. Dit kunnen bijvoorbeeld boomholtes, takkenhopen, dichte struwelen, zolders of kruipruimtes zijn. Maar ook spouwmuren of ruimten onder de dakbedekkingen. De steenmarter kan al door openingen van 5-6 cm kruipen om bij een schuilplaats te komen.

Het plangebied biedt geschikt biotoop voor de steenmarter. Er is zeer geschikt foerageerbiotoop aanwezig in het gehele deelgebied zonnepark. Daarnaast is er geschikt foerageerbiotoop aanwezig aan de randen van het deelgebied grondwal. Er zijn op deze locaties voldoende voedingsbronnen (muizen, vogels en hazen) aanwezig. Op enkele locaties in het deelgebied zonnepark zijn beschutte structuren zoals bramenstruiken aanwezig die als verblijfplaats kunnen dienen.

Wezel

Wezels leven bij voorkeur in open, droge natuur- en cultuurlandschap (Rd) maar verder in veel verschillende biotopen (zoals bossen, duinen, wei- en akkerland). Meestal in droger gebied dan de hermelijn. Echter overall waar woelmuizen ontbreken, ontbreekt ook de wezel. Ze zoeken graag dekking op, bijvoorbeeld bij bosschages, houtstapels of heggen. Ook bewonen ze vaak oude holen van muizen, ratten en konijnen die bekleed wordt met veren of haren van prooidieren. Goede schuilmogelijkheden en de aanwezigheid van voldoende geschikt voedsel zijn de enige eisen die de wezel aan zijn omgeving stelt.

Het plangebied biedt geschikt biotoop voor de wezel. Er is zeer geschikt foerageerbiotoop aanwezig in het gehele deelgebied zonnepark. Daarnaast is er geschikt foerageerbiotoop aanwezig aan de randen van het deelgebied grondwal. Op deze locaties zijn voldoende voedingsbronnen (muizen) aanwezig. Op enkele locaties in het deelgebied zonnepark zijn beschutte structuren zoals bramenstruiken aanwezig die als verblijfplaats kunnen dienen. Daarnaast zijn verspreid door het plangebied geschikte verblijfplaatsen (muizenholen) aanwezig.

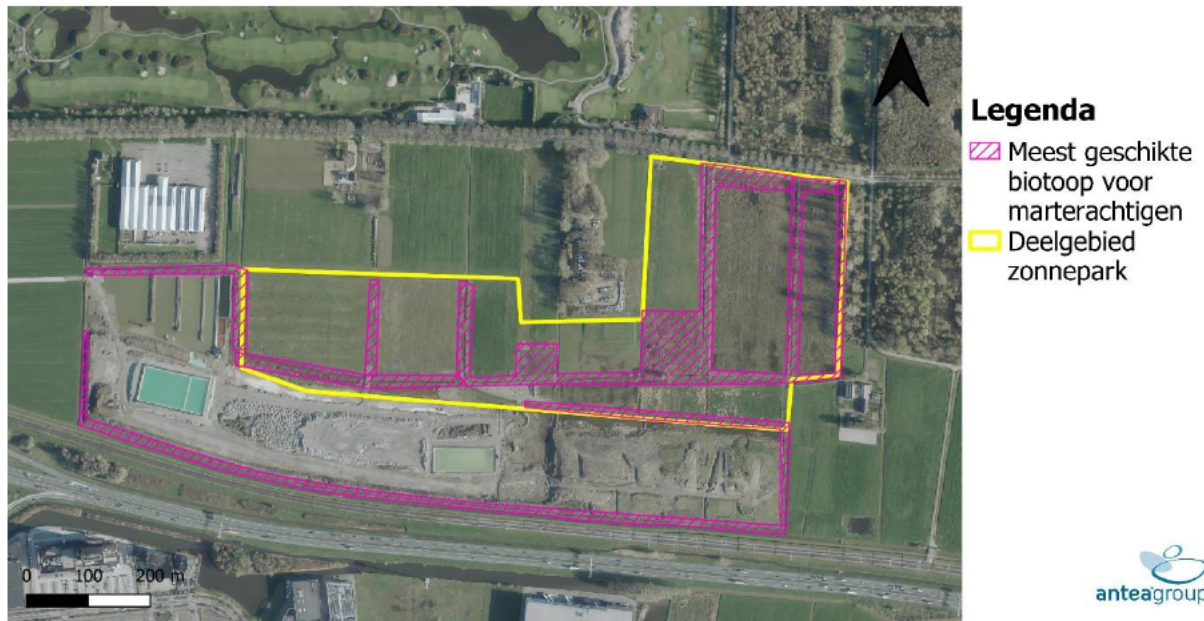
De bunzing, hermelijn, steenmarter en wezel vallen onder artikel 11.54 van de Bal. Het is hierom verboden dieren te doden/vangen en verblijfplaatsen aan te tasten. Het verstoren van dieren is wettelijk wel toegestaan. Voor alle soorten kunnen verblijfplaatsen niet worden uitgesloten. De maai- en graafwerkzaamheden hebben hierom een mogelijk effect op verblijfplaatsen van de soorten. Daarnaast kunnen alle vier de soorten het plangebied gebruiken als foerageergebied, waarbij maaiwerkzaamheden en kunnen leiden tot het doden van dieren.

Het doden van dieren bij de maai- en graafwerkzaamheden kan worden voorkomen door het treffen van mitigerende maatregelen (ecologische werkprotocol) en het ecologisch begeleiden van de werkzaamheden. Voor het aantasten van verblijfplaatsen dient een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit te worden aangevraagd.

Er dient nader onderzoek uitgevoerd te voeren om de aanwezigheid van de bunzing, hermelijn steenmarter en wezel uit te kunnen sluiten. Dit onderzoek vindt plaats in de periode 1 juni tot en met 15 november, duurt 8 weken en vindt plaats door middel van cameravallen. Deze kunnen het best geplaatst worden op de locaties zoals aangegeven in figuur 2.5. Als de soorten niet worden aangetoond in het onderzoek, is geen omgevingsvergunning en ecologisch werkprotocol/ecologische begeleiding voor deze soorten noodzakelijk. Indien een van de soorten wel wordt aangetroffen, dient alsnog een omgevingsvergunning aangevraagd te worden en/of een ecologisch werkprotocol opgesteld te worden. Ook is in dit geval ecologische begeleiding noodzakelijk.

Vervolgstappen

Er dient nader onderzoek uitgevoerd te worden om de aanwezigheid van de bunzing, hermelijn, steenmarter en wezel uit te sluiten. Indien gedurende dit onderzoek (inzet van cameravallen gedurende 8 weken in periode 1 juni tot en met 15 november) geen bunzingen, hermelijnen, steenmarters en wezels worden aangetroffen, is geen omgevingsvergunning/ecologisch werkprotocol en ecologische begeleiding noodzakelijk.

Figuur 2.5. Meest geschikte biotoop voor marterachtigen in het plangebied. Het gehele deelgebied zonnepark biedt echter geschikt biotoop. Zie ook figuur 2.2 foto E tot en met J. Bron ondergrond: QGIS-PDOK.

Op basis van het terreinbezoek worden overige beschermde zoogdieren niet verwacht door het ontbreken van geschikt biotoop.

Vrijgestelde soorten zoogdieren in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen

Er is binnen het plangebied biotoop aanwezig voor de algemeen voorkomende (vrijgestelde) soorten als bruine rat, egel, haas, ree, veldmuis en vos. De haas en ree zijn waargenomen tijdens het veldbezoek. Deze soorten kunnen met name voorkomen aan de randen van het deelgebied grondwal en alle percelen van het deelgebied zonnepark. Door de voorgenomen werkzaamheden kunnen negatieve effecten op deze soorten optreden. Binnen de provincie Gelderland geldt een vrijstelling voor deze algemene soorten bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wel is voor deze soorten de zorgplicht van toepassing. Dit houdt in de negatieve effecten zo veel als mogelijk dienen te worden voorkomen dan wel beperkt. In paragraaf 2.3.10 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

2.3.4 Amfibieën

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van amfibieën in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.5 Overzicht van waargenomen amfibieën in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km) (NDFF, 2019-2024).

Soort	Beschermingsregime		
	Art. 11.46 Bal	Art. 11.54 Bal en Bijlage IX	Art. 11.54 Bal en Bijlage IX Vrijgestelde amfibieën
Heikikker	X		
Bruine kikker			X
Bastaardkikker			X
Gewone pad			X
Kleine watersalamander			X

Hoewel de soort niet uit het bureauonderzoek naar voren komt, wordt de rugstreeppad op basis van expert judgement meegenomen in voorliggende natuurtoets.

Heikikker

De heikikker heeft een zeer duidelijke voorkeur voor de landschapstypen heide, hoogveen, laagveen en halfnatuurlijk grasland. Ook wordt de soort gemeld uit bos en struweel. De heikikker is duidelijk een cultuurvliesende soort die nauwelijks wordt aangetroffen in te intensief gebruikt agrarisch landschap, rond infrastructuur en bebouwing. De heikikker blijkt, in vergelijking tot bijvoorbeeld de bruine kikker, een vennensoort bij uitstek. Daarnaast komt de soort voor in kleine geïsoleerde wateren en in sloten (in laagveen, klei-op-veen en komkleigebieden).

Het gehele deelgebied zonnepark biedt geschikt landbiotoop voor de heikikker. Ook zijn alle watergangen geschikt als voortplantingsbiotoop. In 2017 is de heikikker in dit deelgebied vastgesteld, ook is een compensatiegebied voor de soort aangelegd (Antea Group, 2017). eDNA onderzoek in het compensatiegebied heeft geen eDNA van de heikikker in het compensatiegebied aangetoond in 2021 en 2022. Onbekend is of de verontreiniging van staalslakken een effect heeft gehad op de lokale populatie buiten het compensatiegebied. De aanwezigheid van heikikkers in het deelgebied zonnepark kan niet op voorhand worden uitgesloten.

Het deelgebied grondwal is grotendeels ongeschikt voor de heikikker door het bewerkte karakter. Wel kan de soort ten oosten en ten zuiden van de grondwal voorkomen. Hier zijn geschikte watergangen voor voortplanting en geschikt landbiotoop aanwezig. De aanwezigheid van heikikkers in het deelgebied grondwal kan niet op voorhand worden uitgesloten.

De heikikker valt onder artikel 11.46 van de Bal. Het is hierom verboden dieren te doden/vangen en verblijfplaatsen aan te tasten. Ook het verstoren van dieren is verboden. Er kan sprake zijn van landbiotoop (zomer- en winterbiotoop) en voortplantingswater in het plangebied. De werkzaamheden hebben hierom een mogelijk effect op voortplantings- en landbiotoop van de heikikker. Daarnaast kunnen de werkzaamheden leiden tot het doden en/of verstoren van dieren of kan het noodzakelijk zijn om dieren te vangen.

Er dient nader onderzoek plaats te vinden naar het gebruik van het plangebied door de heikikker. Het onderzoek dient plaats te vinden volgens geldende protocollen (BIJ12 of NGB). Hierbij zijn er minimaal 2 avondbezoeken nodig in de periode maart-april om te luisteren naar kooractiviteit, minimaal 1 bezoek overdag of 's avonds in de periode april-juni om te zoeken naar ei-klompen/larven en minimaal 2 bezoeken overdag of 's avonds om te zoeken naar juvenielen en adulten in de periode juli -september.

Deze onderzoeksinspanning is echter niet meer te halen in 2024, daarnaast ligt het plangebied naast een snelweg en spoorweg waardoor de zachte koorroep van de heikikker moeilijk waar te nemen is. Hierom wordt aangeraden om extra inspanning te verrichten middels het uitvoeren van eDNA onderzoek om de aanwezigheid in water vast te stellen en het brengen van 3 veldbezoeken in de periode juni – september om individuen in landbiotoop vast te stellen.

Vervolgstappen

Het onderzoek kan niet meer plaatsvinden volgens geldende protocollen (BIJ12 of NGB), ook is de standaardmethode van luisteren naar kooractiviteit moeilijk in het gebied door de ligging naast een snelweg en spoorweg. Hierom wordt aangeraden een extra inspanning te verrichten middels het uitvoeren van eDNA onderzoek om de aanwezigheid in water vast te stellen en het brengen van 3 veldbezoeken in de periode juni – september om individuen in landbiotoop vast te stellen.

Rugstreeppad

De rugstreeppad kent in Nederland drie belangrijke verspreidingskernen: de duinen, het rivierengebied en delen van de polders in Noord-Holland, Zuid-Holland, Zeeland en de Noordoostpolder. Voor de voortplanting is de rugstreeppad afhankelijk van ondiepe wateren, die vrij snel opwarmen. Vaak wordt gebruik gemaakt van tijdelijke poeltjes en plassen, maar ook slootjes en vennen kunnen geschikt zijn.

Het deelgebied zonnepark heeft geschikte vegetatie als landbiotoop voor de rugstreeppad. Daarnaast is er sprake van stilstaand water op de percelen en ondiepe watergangen welke als voortplantingsbiotoop kunnen dienen.

Het deelgebied grondwal is sinds 2019 in een pioniersfase, met veel braakliggende grond, rijsporen met tijdelijke poelen en ondiepe plassen. De ondiepe wateren in het plangebied kunnen hierbij een functie hebben als voortplantingsbiotoop en het vergaafbare zand als verblijfplaats.

De rugstreeppad valt onder artikel 11.46 van de Bal. Het is hierom verboden dieren te doden/vangen en verblijfplaatsen aan te tasten. Ook het verstoren van dieren is verboden. Er kan sprake zijn van landbiotoop (zomer- en winterbiotoop) en voortplantingswater in het plangebied. De werkzaamheden hebben hierom een mogelijk effect op voortplantings- en landbiotoop van de rugstreeppad. Daarnaast kunnen de werkzaamheden leiden tot het doden en/of verstoren van dieren of kan het noodzakelijk zijn om dieren te vangen.

Er dient nader onderzoek plaats te vinden naar het gebruik van het plangebied door de rugstreeppad. Het onderzoek dient plaats te vinden volgens geldende protocollen (BIJ12 of NGB). Hierbij zijn er minimaal 3 avondbezoeken nodig, waarvan minimaal 1 in de periode 15 april tot 31 mei en minimaal 1 in de periode juni-juli. Daarnaast dienen wateren in juni-juli minimaal 1x bemonsterd te worden voor ei-snoeren en larven en het landbiotoop gecontroleerd op individuen.

Vervolgstappen

Er dient nader onderzoek plaats te vinden naar het gebruik van het plangebied door de rugstreeppad. Dit onderzoek dient volgens geldende protocollen (BIJ12 of NGB) plaats te vinden. Het onderzoek bestaat minimaal uit drie avondbezoeken in de periode 15 april - juli en één bezoek overdag in de periode juni-juli.

Op basis van het terreinbezoek worden overige beschermde amfibieën niet verwacht door het ontbreken van geschikt biotoop.

Vrijgestelde amfibieën in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen

Er is binnen het plangebied biotoop aanwezig voor de algemeen voorkomende (vrijgestelde) soorten als bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander. Deze kunnen zich voortplanten in de watergangen rondom en in het plangebied en mogelijk ook in de compensatiegebieden heikikker. Door de voorgenomen werkzaamheden kunnen negatieve effecten op deze soorten optreden. Binnen de provincie Gelderland geldt een vrijstelling voor deze algemene soorten bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wel is voor deze soorten de zorgplicht van toepassing. Dit houdt in de negatieve effecten zo veel als mogelijk dienen te worden voorkomen dan wel beperkt. In paragraaf 2.3.10 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

2.3.5 Reptielen

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van reptielen in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.6 Overzicht van waargenomen reptielen in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km) (NDFF, 2019-2024).

Soort	Beschermingsregime	
	Art. 11.46 Bal	Art. 11.54 Bal en Bijlage IX
Geen waarnemingen		

Op basis van het terreinbezoek worden beschermde reptielen niet verwacht door het ontbreken van geschikt biotoop. De ringslang is uit te sluiten op basis van het ontbreken van broeihopen en overwinteringsbiotoop nabij het plangebied waardoor de soort zijn levenscyclus niet in het plangebied kan volbrengen.

2.3.6 Vissen

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van vissen in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.7 Overzicht van waargenomen vissen in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km) (NDFF, 2019-2024).

Soort	Beschermingsregime		
	Art. 11.46 Bal	Art. 11.54 Bal en Bijlage IX	Art. 11.54 Bal en Bijlage IX Vrijgestelde vissen
Geen waarnemingen			

Hoewel de soort niet uit het bureauonderzoek naar voren komt, wordt de grote modderkruiper op basis van expert judgement meegenomen in voorliggende natuurtoets.

Grote modderkruiper

De grote modderkruiper heeft een voorkeur voor verlandende wateren in laag dynamische overstromingsvlakten en moerasgebieden. In Nederland ligt een aanzienlijk deel van het leefgebied in de sloten van ingepolderde voormalige overstromingsvlakten. De grote modderkruiper prefereert ondiepe wateren met een dikke modderlaag en een uitbundige waterplantengroei. Door een gespecialiseerde huid- en darmademhaling (via ingeslikte lucht) kunnen lage zuurstofgehalten overleefd worden. In drooggevallen wateren kan de soort zelfs enige tijd ingegraven in de modder overleven door de levensfuncties tot een minimum te beperken en gebruik te maken van huidademhaling. De dikke slijmlaag biedt hierbij bescherming tegen uitdroging.

De watergangen rondom en in het gehele plangebied bieden geschikt biotoop voor de grote modderkruiper. In 2017 is de grote modderkruiper nabij het plangebied vastgesteld en is een compensatiewatergang ingericht (Antea Group, 2017). eDNA onderzoek in het compensatiegebied heeft geen eDNA van de grote modderkruiper in het compensatiegebied aangetoond in 2021 en 2022. Onbekend is of de verontreiniging van staalslakken een effect heeft gehad op de lokale populatie buiten het compensatiegebied. De aanwezigheid van de grote modderkruiper in het plangebied kan niet op voorhand worden uitgesloten.

De grote modderkruiper valt onder artikel 11.54 van de Bal. Het is hierom verboden dieren te doden/vangen en verblijfplaatsen aan te tasten. Het verstoren van dieren is wettelijk toegestaan. Er kan sprake zijn leefgebied van de grote modderkruiper in de watergangen rondom het plangebied. Bij de werkzaamheden worden watergangen gedempt en verlegd. De werkzaamheden hebben hierom een mogelijk effect op leefgebied van de grote modderkruiper. Daarnaast kunnen de werkzaamheden leiden tot het doden van dieren of kan het noodzakelijk zijn om dieren te vangen.

Er dient nader onderzoek plaats te vinden naar het gebruik van het plangebied door de grote modderkruiper (figuur 2.6). Het onderzoek dient plaats te vinden volgens geldende protocollen (BIJ12 of NGB). Een goed eerste onderzoek bestaat uit het uitvoeren van een eDNA analyse. Hiermee kan de aanwezigheid van de grote modderkruiper op basis van een watermonster worden bepaald. Dit onderzoek kan plaatsvinden in de periode 1 maart tot en met 31 oktober. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek zijn mogelijk nog andere inventarisatiemethodes noodzakelijk. Dit aangezien eDNA geen inzicht geeft in de omvang van de populatie.

Vervolgstappen

Er dient nader onderzoek plaats te vinden naar het gebruik van het plangebied door de grote modderkruiper. Dit onderzoek dient volgens geldende protocollen (BIJ12 of NGB) plaats te vinden. Er zijn verschillende methodes mogelijk, maar aangeraden wordt te starten met een eDNA analyse om aan- of afwezigheid aan te tonen. Dit onderzoek kan plaatsvinden in de periode 1 maart tot en met 31 oktober. Indien de soort wordt aangetoond middels eDNA zijn mogelijk aanvullende onderzoeken nodig om de omvang van de populatie in beeld te brengen.

Op basis van het terreinbezoek worden overige beschermde vissen niet verwacht door het ontbreken van geschikt biotoop.

Vrijgestelde vissen in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen

Er is binnen het plangebied biotoop aanwezig voor de algemeen voorkomende (vrijgestelde) soorten. Deze kunnen zich voortplanten in de watergangen rondom het plangebied. Door de voorgenomen werkzaamheden kunnen negatieve effecten op deze soorten optreden. Binnen de provincie Gelderland geldt een vrijstelling voor deze algemene soorten bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wel is voor deze soorten de zorgplicht van toepassing. Dit houdt in de negatieve effecten zo veel als mogelijk dienen te worden voorkomen dan wel beperkt. In paragraaf 2.3.10 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

Figuur 2.6. Watergangen welke onderzocht dienen te worden op aanwezigheid van de grote modderkruiper en platte schijfhoren. Zie ook figuur 2.2 foto A, C, E, H, I en J. Bron ondergrond: QGIS-PDOK.

2.3.7 Insecten

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van insecten in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.8 Overzicht van waargenomen insecten in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km) (NDFF, 2019-2024).

Soort	Beschermingsregime	
	Art. 11.46 Bal	Art. 11.54 Bal en Bijlage IX
Geen waarnemingen		

Op basis van het terreinbezoek worden beschermde insecten niet verwacht door het ontbreken van geschikt biotoop. Er zijn geen waardplanten voor dag- en nachtvlinders en het ontbreekt aan geschikte watervegetatie voor libellen. Daarnaast zijn voor libellen geen populaties bekend in de omgeving van het plangebied.

2.3.8 Kreeftachtigen en weekdieren

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van kreeftachtigen en weekdieren in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.9 Overzicht van waargenomen kreeftachtigen en weekdieren in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km) (NDFF, 2019-2024).

Soort	Beschermingsregime		
	Art. 11.46 Bal	Art. 11.54 Bal en Bijlage IX	Art. 11.54 Bal en Bijlage IX Vrijgestelde kreeftachtigen en weekdieren
Geen waarnemingen			

Hoewel de soort niet uit het bureauonderzoek naar voren komt, wordt de platte schijfhoren op basis van expert judgement meegenomen in voorliggende natuurtoets.

Platte schijfhoren

Het leefgebied van de platte schijfhoren bestaat uit stilstaande of zwak stromende schone, eutrofe, heldere en onbeschaduwde watergangen of plassen met een rijke onderwatervegetatie. In Nederland wordt de platte schijfhoren het meest aangetroffen in laagveengebieden (met name in graslandpolders). In mindere mate wordt de soort ook aangetroffen op klei- en zandgronden. De platte schijfhoren wordt voornamelijk aangetroffen op onderwatervegetatie zoals grof hoornblad, kikkerbeet, puntkroos, krabbenscheer, kransvederkruid, kranswieren, brede waterpest en smalle waterpest. Ook wordt de soort vaak aangetroffen op draadwieren, o.a. van het geslacht *Vaucheria*. Op plaatsen waar kroos veelvuldig aanwezig is en hierdoor geen licht in het water komt, wordt de platte schijfhoren niet of nauwelijks aangetroffen, waarschijnlijk door het ontbreken van voldoende voedselaanbod. Bij beperkte aanwezigheid van wortelloos kroos, klein kroos, veelwortelig kroos, bultkroos en grote kroosvaren en wel voldoende aanwezigheid van andere onderwatervegetatie, kunnen vitale populaties aanwezig zijn.

Het is zeer aannemelijk dat het verspreidingsgebied groter is dan bekend, omdat de soort vaak in kleine aantallen optreedt en de herkenning specialistische ervaring vereist. De platte schijfhoren kan daarom niet gemakkelijk worden uitgesloten op basis van verspreidingsgebied of biotoopkenmerken. De platte schijfhoren is vrij algemeen in Zuid-Holland en Utrecht.

De smallere watergangen in het plangebied hebben veel oeverbegroeiing en een redelijke onderwatervegetatie, waardoor het een geschikt biotoop biedt voor de platte schijfhoren. Ten tijde van het nader onderzoek in 2017 (Antea Group) is de platte schijfhoren niet aangetroffen nabij het plangebied. Het is echter mogelijk dat de soort vanuit de omgeving naar het plangebied is getrokken sinds het laatste onderzoek. Onbekend is of de verontreiniging van staalslakken een effect heeft op een eventueel aanwezige populatie. De aanwezigheid van de platte schijfhoren in het plangebied kan niet op voorhand worden uitgesloten.

De platte schijfhoren valt onder artikel 11.46 van de Bal. Het is hierom verboden dieren te doden/vangen en verblijfplaatsen aan te tasten. Ook het verstoren van dieren is niet toegestaan. Er kan sprake zijn leefgebied van de platte schijfhoren in de watergangen rondom en in het plangebied. Bij de werkzaamheden worden watergangen gedempt en verlegd. De werkzaamheden hebben hierom een mogelijk effect op leefgebied van de platte schijfhoren. Daarnaast kunnen de werkzaamheden leiden tot het doden/verstoren van dieren of kan het noodzakelijk zijn om dieren te vangen.

Er dient nader onderzoek plaats te vinden naar het gebruik van het watergangen in en rondom het plangebied door de platte schijfhoren (figuur 2.6). Het onderzoek dient plaats te vinden volgens geldende protocollen (NGB). Een goed eerste onderzoek bestaat uit het uitvoeren van een eDNA analyse. Hiermee kan de aanwezigheid van de platte schijfhoren in zomermaanden met 92% zekerheid op basis van een watermonster worden bepaald. Dit onderzoek kan plaatsvinden in de periode 1 juni tot en met 30 september. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek zijn mogelijk nog andere inventarisatiemethodes noodzakelijk. Dit aangezien eDNA geen inzicht geeft in de omvang van de populatie.

Vervolgstappen

Er dient nader onderzoek plaats te vinden naar het gebruik van het plangebied door de platte schijfhoren. Dit onderzoek dient volgens geldende protocollen (NGB) plaats te vinden. Aangeraden wordt te starten met een eDNA analyse om aan- of afwezigheid aan te tonen. Dit onderzoek kan plaatsvinden in de periode 1 juni tot en met 30 september. Indien de soort wordt aangetoond middels eDNA zijn mogelijk aanvullende onderzoeken nodig om de omvang van de populatie in beeld te brengen.

Op basis van het terreinbezoek worden overige kreeftachtigen en weekdieren niet verwacht door het ontbreken van geschikt biotoop.

2.3.9 Zaadplanten, varens en bladmossen

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van zaadplanten, varens en bladmossen in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.10 Overzicht van waargenomen zaadplanten, varens en bladmossen in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km) (NDFF, 2019-2024).

Soort	Beschermingsregime		
	Art. 11.46 Bal	Art. 11.54 Bal en Bijlage IX	Art. 11.54 Bal en Bijlage IX Vrijgestelde zaadplanten, varens en mossen
Kartuizer anjer		X	

Kartuizer anjer

Kartuizer anjer staat op zonnige, warme en droge, matig voedselarme en uitgesproken stikstofarme, basenrijke en vaak kalkhoudende grond (al of niet lemig zand en mergel) en ook op stenige plaatsen. Ze groeit in schrale- en kalkgraslanden, in bosschages langs bermen en dijken en op leistehellingen en zandsteenrotsen.

De kartuizer anjer is waargenomen ten zuiden van het plangebied, in de spoorberm van de Betuwelijn. De bermen van de spoorlijn bieden door hun stenige karakter een geschikte groeiplaats voor de kartuizer anjer. In het plangebied ontbreekt het aan geschikt substraat. De kartuizer anjer is uitgesloten van het plangebied.

Op basis van het terreinbezoek worden overige beschermde zaadplanten, varens en bladmossen niet verwacht door het ontbreken van geschikt biotoop.

2.3.10 Zorgplicht

In het plangebied kunnen algemene amfibieën (bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander) en algemene zoogdieren (hazen, reeën, veldmuizen, vossen) aanwezig zijn. Deze soorten zijn vrijgesteld van de vergunningsplicht voor de Omgevingswet (Ow) in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen. Wel geldt voor deze soorten, net als alle overige in het wild levende dieren en planten, de zorgplicht. Dit houdt in dat tijdens de werkzaamheden zo veel mogelijk negatieve effecten op aanwezige natuurwaarden dienen te worden voorkomen dan wel te worden beperkt.

Zo moet een initiatiefnemer een beeld hebben van de (bijzondere) natuurwaarden op en nabij het plan- of projectgebied. In het kader van de specifieke zorgplicht dient een initiatiefnemer in het geval van verslechterende effecten actief te anticiperen op het voorkomen of verzachten van deze effecten.

Onder de Ow dient onder andere extra aandacht besteed te worden aan soorten van de Rode Lijsten. Provincies kunnen onder de Ow beleidskaders opstellen over hoe en met welke soorten (van de Rode Lijsten) rekening dient te worden gehouden in het kader van de Zorgplicht. Vooralsnog zijn deze aanvullende beleidskaders nog niet opgesteld. In de voorliggende rapportage is daarom gekozen voor het opnemen van waarnemingen van de Rode Lijst soorten in de NDFF in het plangebied. De Rode Lijst soorten waarvan waarnemingen in de NDFF bekend zijn, zijn opgenomen in Bijlage 3.

De initiatiefnemer/uitvoerder is verantwoordelijk voor een adequate naleving van de algemene zorgplicht tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. Door het uitvoeren van een aantal zorgplicht gerelateerde maatregelen, wordt voldaan aan de zorgplicht en kan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten worden gegarandeerd. Maatregelen waaraan gedacht kan worden bij de invulling van de zorgplicht bij voorliggend planvoornemen zijn weergegeven in tabel 2.11.

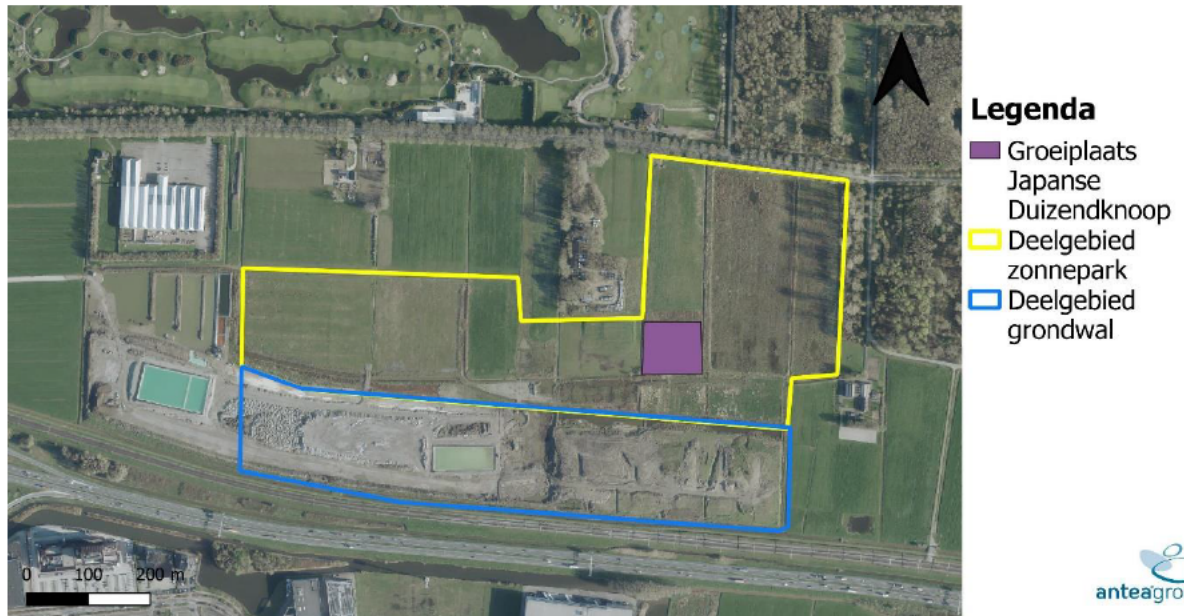
Tabel 2.11. Voorbeelden van zorgplicht gerelateerde maatregelen voor soorten.

Soort(groep)	Maatregel
Vissen (alle soorten)	Geen werkzaamheden aan de watergang bij ijsvorming
Grondgebonden zoogdieren (alle soorten)	Voorafgaand aan de werkzaamheden de vegetatie in het plangebied kort maaien Werken in de richting van een vluchtmogelijkheid bij het maaien van vegetatie
Amfibieën en vissen	Werken in de richting van een vluchtmogelijkheid bij het dempen van de watergang

2.3.11 Invasieve soorten

Tijdens het terreinbezoek zijn de Japanse duizendknoop en de Amerikaanse rivierkreeft in het plangebied aangetroffen² (zie figuur 2.7). De Japanse duizendknoop en Amerikaanse rivierkreeft zijn invasieve exoten. Dit houdt in dat soort niet van nature voorkomt in Nederland en schadelijk is voor de inheemse natuur. Om verdere verspreiding van de Japanse duizendknoop en Amerikaanse rivierkreeft te voorkomen zijn passende maatregelen nodig wanneer er in het plangebied gewerkt wordt.

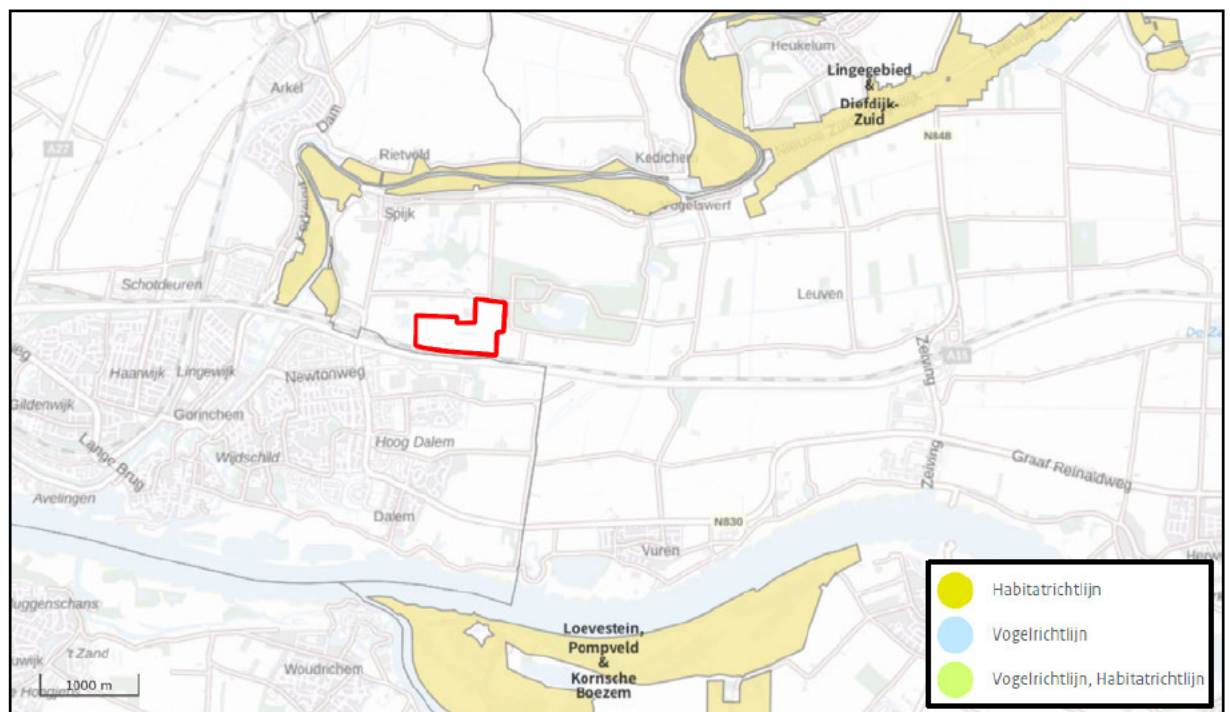
² De lijst met aangetroffen (invasieve) exoten is niet uitputtend. De aanwezigheid van andere exoten kan niet met zekerheid worden uitgesloten.

Figuur 2.7. Locatie van de Japanse duizendknoop (paars gearceerd) in het plangebied. De Amerikaanse rivierkreeft kan in alle wateren in het plangebied verwacht worden. Bron ondergrond: QGIS-PDOK.

2.4 Natura 2000

Het plangebied ligt niet in een Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is Lingebied & Diefdijk-Zuid en ligt op circa 800 meter afstand ten westen van het plangebied (zie figuur 2.8). Dit gebied is aangewezen op basis van de Habitatrichtlijn. Binnen een straal van 15 km liggen nog vier andere Natura 2000-gebieden. Het betreft Biesbosch, Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem, Uiterwaarden Lek, Zouweboezem.

Figuur 2.8. Ligging Natura 2000-gebieden in de omgeving van het plangebied (rode rechthoek). Bron: AERIUS-calculator, versie 2023.1.

Bij voorliggend planvoornemen is er enkel sprake van een realisatiefase. Er is daardoor hoogstens sprake van tijdelijke effecten.

Het plangebied is afgeschermd van het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied middels een weg en klein industriegebied aan de westzijde en een weg, golfpark en dorp aan de noordzijde. De Natura 2000-gebieden liggen buiten het invloedsgebied van alle storingsfactoren, zoals bijvoorbeeld verdroging of geluid- en lichtverstoring, met uitzondering van verzuring en vermesting. Gezien de afstand tot stikstofgevoelige habitattypen in de Natura 2000-gebieden en de voorgenomen werkzaamheden zijn effecten als gevolg van vermesting en verzuring door stikstofdepositie tijdens de realisatiefase niet op voorhand uit te sluiten.

De enige manier om inzicht te krijgen in de aard en omvang van het effect van stikstofdepositie als gevolg van de werkzaamheden, is het uitvoeren van een stikstofberekening met behulp van AERIUS Calculator. Geadviseerd wordt dan ook om een dergelijke berekening uit te voeren.

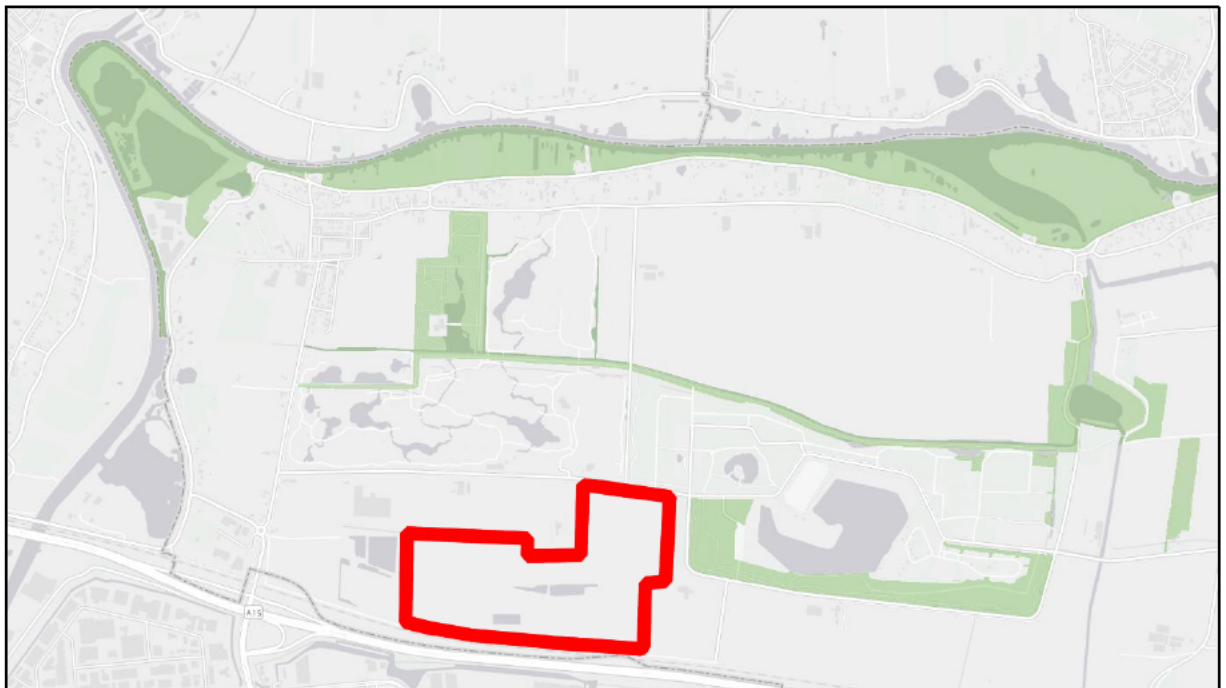
Indien uit de AERIUS-berekening volgt dat er als gevolg van het voornemen een verhoogde stikstofdepositie plaats vindt op stikstofgevoelige habitattypen in Natura 2000-gebieden, dient dit ecologisch te worden beschouwd door middel van een ecologische Voortoets Stikstof.

Vervolgstappen

Er dient een AERIUS-berekening voor de aanlegfase te worden opgesteld. Indien sprake is van een toename in stikstofdepositie, dient een ecologische Voorstoets Stikstof te worden opgesteld.

2.5 Gelders Natuurnetwerk (GNN)

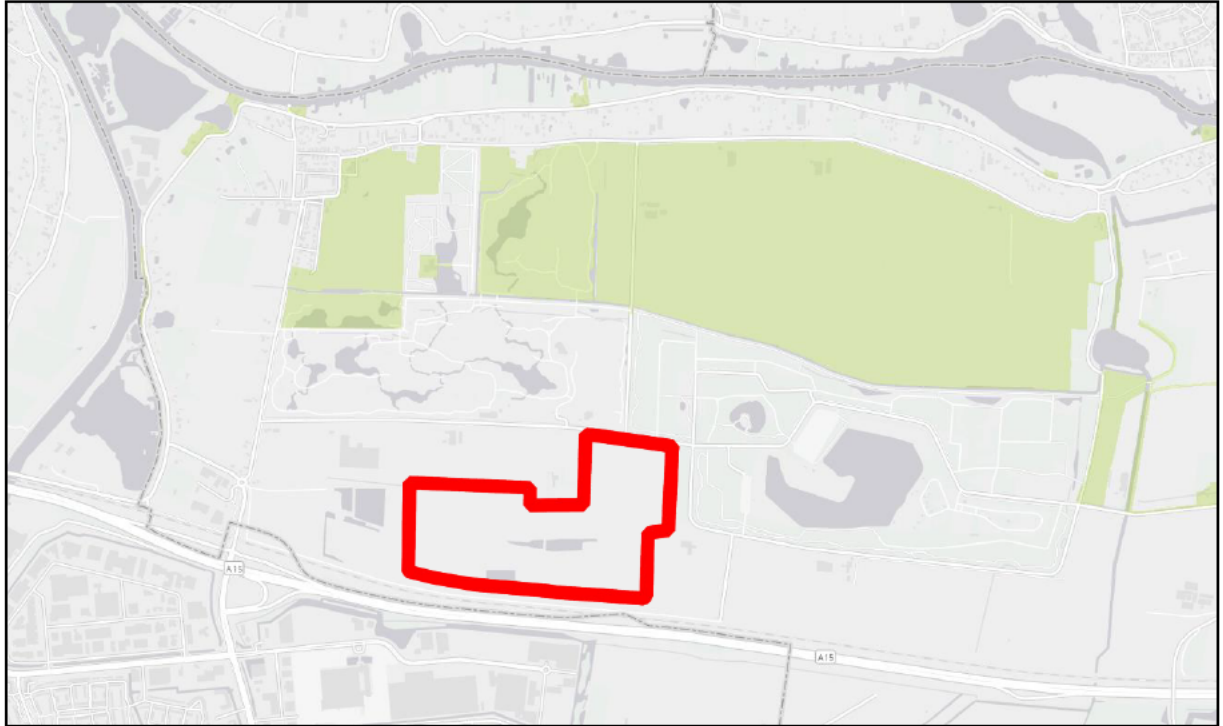
In het plangebied is geen GNN-gebied aanwezig. Het dichtstbijzijnde GNN gebied ligt op circa 45 meter te noorden van het plangebied. Zie ook figuur 2.9. In de provincie Gelderland is geen sprake van toetsing van mogelijke effecten op GNN als gevolg van externe werking. Er zijn geen vervolgstappen aan de orde.

Figuur 2.9. Ligging van het plangebied ten opzichte van het GNN. Bron: Gelderse Natuurgebieden.

2.6 Overig provinciaal beleid

Het plangebied ligt niet binnen de begrenzing van een groene ontwikkelingszone. De dichtstbijzijnde Groene Ontwikkelingszone ligt op circa 460 meter te noorden van het plangebied. Zie ook figuur 2.10. Er zijn geen vervolgstappen aan de orde.

Figuur 2.10. Ligging van het plangebied ten opzichte van de groene ontwikkelingszone. Bron: Gelderse Natuurgebieden.

2.7 Beschermde houtopstanden buiten de bebouwingscontour houtkap

Deelgebied zonnepark

In het deelgebied zonnepark zijn twee bomen aanwezig. Deze bomen worden gekapt als gevolg van het planvoornemen. Onder de Omgevingswet is de definitie van een houtopstand: "Een houtopstand is een zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend." Er is geen minimale oppervlakte om onder de definitie van een houtopstand te vallen. Er is daarom een nadere toetsing houtopstanden noodzakelijk.

Daarnaast heeft het plangebied mogelijk een effect op houtopstanden grenzend aan het planvoornemen. Dit betreft de bomenlaan aan de Haarweg ten noorden en de grens van het Lingebos aan de oostzijde van het plangebied. Ook voor deze bomen is een nadere toetsing houtopstanden noodzakelijk.

In deze nadere toetsing wordt in eerste instantie bepaald of de houtopstanden beschermd zijn, en zo ja onder welk beschermingsregime (buiten de bebouwingscontour houtkap en/of Omgevingsplan). Daarnaast wordt in de nadere toetsing houtopstanden bepaald of eventuele vervolgstappen noodzakelijk zijn. Mogelijke vervolgstappen bij kap van bomen zijn: een melding houtkap (op basis van Bal – Omgevingswet) of een omgevingsvergunning houtkap (gemeentelijke beleid). Ook kan het noodzakelijk zijn een Boom Effect Analyse (BEA) op te stellen, waarbij wordt getoetst in hoeverre bomen in de invloedssfeer daadwerkelijk negatieve effecten als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden ondervinden.

Deelgebied grondwal

In het deelgebied grondwal zijn geen houtopstanden aanwezig. Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden worden daarom geen houtopstanden gekapt. Ook staan er geen houtopstanden in de invloedssfeer van de voorgenomen werkzaamheden waardoor negatieve effecten kunnen optreden. Een nadere toetsing beschermde houtopstanden is daarom niet nodig.

2.8 Kansen voor natuurwaarden in het plangebied

Het meenemen van biodiversiteit, door het behouden van aanwezige natuurwaarden en deze te vergoten, verbeteren of verbinden, kan van grote meerwaarde zijn binnen een project. Het kan zorgen voor een gezonde en aantrekkelijke woonomgeving en levert integrale kansen ten aanzien van duurzaamheids- en klimaatadaptatie doelen, zoals waterretentie, hittestress beperking, luchtzuivering, etc. Daarnaast kan het bijdragen aan acceptatie van het plan door de omgeving/omwonende.

Binnen het plan bestaan reeds voornemens om natuurwaarden te vergroten, alsnog hebben we diverse mogelijkheden gezien voor het verbeteren van natuurwaarden in het project en daarmee biodiversiteit.

Het voornemen grondwal wilt de verbinding tussen het recreatiebos en GNN gebied Lingeboos en Natura 2000-gebied Lingegebied & Diefdijk – Zuid versterken. Er wordt echter ook gesproken over het aanhaken van recreatie zoals wandelen, mountainbiken en paardrijden. Voor natuur is rust een belangrijk aspect en recreatie kan zorgen voor verstoring of opjagen van dieren (zoals door loslopende honden). Hierom wordt aangeraden de locatie van de ecologische verbingszone vrij te houden van recreatieve doeleinden.

Verder zijn er veel mogelijkheden ter versterking van de biodiversiteit bij het opstellen van het beplantingsplan van het zonnepark en grondwal. Hierbij kan gedacht worden aan de aanplant van een verscheidenheid aan (inheemse) bomen en struiken en de ontwikkeling van kruidenrijke- en bloemrijke vegetaties. Zo kan extensief beheerde grazige vegetatie binnen het plangebied aangelegd worden ter foerageerbiotoop voor de buizerd, kerkuil en ransuil. Ook zijn er mogelijkheden met de aanleg van natuurvriendelijke oevers en het plaatsen van verblijfplaatsen/nestplaatsen voor soorten.

Als laatst is nog onbekend of er sprake zal zijn van verlichting in de gebruiksfase. Afwezigheid van licht is positief voor nachttactieve vogels (uilen), vleermuizen en zoogdieren (zoals bunzing). Indien licht noodzakelijk is, wordt aangeraden het verlichtingsplan op te stellen gezamenlijk met een ecooloog.

Indien gewenst kan Antea Group de mogelijkheden verder uitwerken in een biodiversiteitsadvies.

3. Conclusie & advies

In dit hoofdstuk is per onderdeel de conclusie en het advies gegeven dat voortkomt uit de uitgevoerde natuurtoets.

3.1 Soortbescherming

Binnen het plangebied is geschikt biotoop aangetroffen voor beschermde soorten (Ow) waarvoor geen algemene vrijstelling geldt. Het gaat om soorten uit de volgende soortgroepen: jaarrond beschermde broedvogels, algemene broedvogels, vleermuizen, zoogdieren, amfibieën, vissen, kreeftachtigen en geleedpotigen. In tabel 3.1 zijn de conclusies ten aanzien van deze beschermde soorten opgenomen. De onderbouwing van de conclusies zijn beschreven in paragraaf 2.3 van voorliggende natuurtoets. Voor de overige soort(groep)en is beoordeeld dat vervolgstappen niet aan de orde zijn. Voor deze soorten en vrijgestelde soorten geldt wel de zorgplicht.

Tabel 3.1 Overzicht conclusies en vervolgstappen soortbescherming.

Soort(groep)	Deelgebied	Essentieel leefgebied in (directe omgeving van) plangebied?	Nader onderzoek nodig?	Maatregelen?	Omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit Ow aan de orde?
Vogels met een jaarrond beschermd nest (boomvalk, buizerd, havik, ransuil en sperwer)	Zonnepark	Ja, één horst grenzend aan plangebied die waarschijnlijk aan buizerd toebehoort Mogelijk essentieel leefgebied in plangebied	Ja	Werken buiten broedseizoen of 75m afstand houden in broedseizoen	Nog onbekend
Vogels (algemene broedvogels)	Gehele plangebied	Ja, nestgelegenheid in watergangen, percelen en opgaande begroeiing	N.v.t.	Ja, zie tabel 3.3	Nee
Zoogdieren (diverse soorten vleermuizen) – essentiële vliegroutes	Gehele plangebied	Mogelijk, het plangebied grenst aan watergangen en bomenrijen die een essentiële vliegroute kunnen zijn	Nee, indien uitstraling van licht op deze elementen wordt voorkomen	Ja, zie tabel 3.3	Nee, mits voorwaarden uit tabel 3.3 worden uitgevoerd
Zoogdieren (bunzing, hermelijn, en wezel)	Gehele plangebied	Ja, geschikt foerageergebied en verblijfplaatsen	Ja	Nee	Nog onbekend
Zoogdieren (steenmarter)	Zonnepark	Ja, geschikt foerageergebied en verblijfplaatsen	Ja	Nog onbekend	Nog onbekend
Amfibieën (heikikker)	Gehele plangebied	Ja, geschikt biotoop	Ja, zie tabel 3.2	Nader te bepalen	Nog onbekend
Amfibieën (rugstreeppad)	Gehele plangebied	Ja, geschikt biotoop	Ja, zie tabel 3.2	Nader te bepalen	Nog onbekend
Vissen (grote modderkruiper)	Gehele plangebied	Ja, watergangen geschikt als leefgebied	Ja, zie tabel 3.2	Nader te bepalen	Nog onbekend
Weekdieren (platte schijfhoren)	Gehele plangebied	Ja, watergangen geschikt als leefgebied	Ja, zie tabel 3.2	Nader te bepalen	Nog onbekend
Vrijgestelde soorten	Zie tabel 3.4				

In tabel 3.1 is aangegeven dat er nader onderzoek nodig is naar de steenmarter, heikikker, rugstreeppad, grote modderkruiper en platte schijfhoren en afhankelijk van de wensen van de opdrachtgever en de uitvoer van de werkzaamheden naar de boomvalk, buizerd, havik, ransuil, sperwer, bunzing, hermelijn en wezel. De beschrijving van dit nader onderzoek wordt in tabel 3.2 uiteengezet.

Tabel 3.2. Beschrijving nader onderzoek.

Soort	Onderzoeksmethode
Jaarrond beschermde nesten	Voor de buizerd, havik en sperwer bestaat dit onderzoek uit vier gerichte veldbezoeken in de periode 15 maart tot en met 15 mei (BIJ12, 2017). Voor de boomvalk dient een aanvullend bezoek gebracht te worden in de periode juni – juli. Voor de ransuil dienen minimaal twee avondbezoeken gebracht te worden in de periode februari – juni.
Kleine marterachtigen en steenmarter	Dit onderzoek vindt plaats in de periode 1 juni tot en met 15 november, duurt 8 weken en vindt plaats door middel van cameravallen.
Heikikker	Het onderzoek kan niet meer plaatsvinden volgens geldende protocollen (BIJ12 of NGB). Hierom wordt aangeraden een extra inspanning te verrichten middels het uitvoeren van eDNA onderzoek om de aanwezigheid in water vast te stellen en het brengen van 3 veldbezoeken in de periode juni – september om individuen in landbiotoop vast te stellen.
Rugstreeppad	Er dient nader onderzoek plaats te vinden naar het gebruik van het plangebied door de rugstreeppad. Dit onderzoek dient volgens geldende protocollen (BIJ12 of NGB) plaats te vinden. Het onderzoek bestaat minimaal uit drie avondbezoeken in de periode 15 april - juli en één bezoek overdag in de periode juni-juli.
Grote modderkruiper	Er zijn verschillende methodes mogelijk, maar aangeraden wordt te starten met een eDNA analyse om aan- of afwezigheid aan te tonen. Dit onderzoek kan plaatsvinden in de periode 1 maart tot en met 31 oktober. Indien de soort wordt aangetoond middels eDNA zijn mogelijk aanvullende onderzoeken nodig om de omvang van de populatie in beeld te brengen.
Platte schijfhoren	Aangeraden wordt te starten met een eDNA analyse om aan- of afwezigheid aan te tonen. Dit onderzoek kan plaatsvinden in de periode 1 juni tot en met 30 september. Indien de soort wordt aangetoond middels eDNA zijn mogelijk aanvullende onderzoeken nodig om de omvang van de populatie in beeld te brengen.

In tabel 3.1 is aangegeven dat een overtreding van de Ow voor een aantal soorten op voorhand kan worden voorkomen door het treffen van maatregelen. Deze maatregelen zijn in tabel 3.3 uiteengezet. Door het nemen van deze maatregelen worden negatieve effecten voorkomen en zijn geen vervolgstappen noodzakelijk.

Tabel 3.3. Beschrijving maatregelen om overtreding van de Ow te voorkomen.

Soort(groep)	Maatregelen
Jaarrond beschermde nesten	Werken buiten het broedseizoen (broedseizoen: circa 1 februari tot 31 juli) Indien binnen het broedseizoen wordt gewerkt: 75 meter afstand houden tot mogelijk jaarrond beschermde nesten;
Algemene broedvogels	Bij werkzaamheden, waaronder maaiwerkzaamheden, in de periode februari – oktober ecologische vrijgave van het plangebied door een deskundig ecooloog.
Vleermuizen	Realisatiefase: voer werkzaamheden enkel uit tussen halfuur na zonsondergang en halfuur voor zonsondergang. Gebruiksfase: beperk het gebruik van nachtelijke verlichting en scherm eventuele verlichting af van groenstructuren in de omgeving (bomenrijen, bosschages en watergangen).

3.1.1 Zorgplicht

Uit paragraaf 2.3.10 blijkt dat er in het plangebied soort(groep)en aanwezig (kunnen) zijn waarmee rekening dient te worden gehouden in het kader van de zorgplicht voor soorten. Maatregelen waaraan gedacht kan worden bij de invulling van de zorgplicht bij voorliggend planvoornemen zijn weergegeven in tabel 3.4.

Tabel 3.4. Voorbeelden van zorgplicht gerelateerde maatregelen voor soorten.

Soort(groep)	Maatregel
Vissen (alle soorten)	Geen werkzaamheden aan de watergang bij ijsvorming
Grondgebonden zoogdieren (alle soorten)	Voorafgaand aan de werkzaamheden de vegetatie in het plangebied kort maaien Werken in de richting van een vluchtmogelijkheid bij het maaien van vegetatie
Amfibieën en vissen	Werken in de richting van een vluchtmogelijkheid bij het dempen van de watergang

Onder de Ow dient nadere aandacht te worden besteed aan soorten van de Rode Lijsten. Onder de Ow kunnen provincies beleidskaders opstellen over hoe en met welke soorten (van de Rode Lijsten) rekening dient te worden gehouden in het kader van de Zorgplicht. Vooralsnog zijn deze aanvullende beleidskaders nog niet opgesteld. In de voorliggende rapportage is daarom gekozen voor het opnemen van waarnemingen van de Rode Lijst soorten in de NDFF in het plangebied. Door middel van de maatregelen beschreven in tabel 3.4 kunnen op negatieve effecten worden gemitigeerd op (een deel van) de opgenomen Rode Lijst soorten. Daarnaast kan de biodiversiteit worden versterkt in het gebied. Zie ook paragraaf 3.4 voor kansen voor biodiversiteit. Ook hier kunnen (Rode Lijst) soorten van profiteren.

3.1.2 Invasieve soorten

Tijdens het terreinbezoek zijn de Japanse duizendknoop en Amerikaanse rivierkreeft in het plangebied aangetroffen³. De Japanse duizendknoop en Amerikaanse rivierkreeft zijn invasieve exoten. Om verdere verspreiding van de Japanse duizendknoop en Amerikaanse rivierkreeft te voorkomen zijn passende maatregelen nodig wanneer er in het plangebied gewerkt wordt.

3.2 Gebiedsbescherming

3.2.1 Natura 2000

In tabel 3.5 zijn de conclusies ten aanzien van beschermde Natura 2000-gebieden opgenomen. De onderbouwing van de conclusie is beschreven in paragraaf 2.4 van voorliggende natuurtoets.

Tabel 3.5. Conclusies Natura 2000-gebieden.

	Natura 2000
Zijn er Natura 2000-gebieden aanwezig waarop effecten kunnen optreden?	Ja, Lingegebied & Diefdijk-Zuid (op circa 800 meter afstand).
Treden er negatieve effecten op of zijn deze te verwachten?	Ja, er kan sprake zijn van verzuring en vermeting door stikstofdepositie.
Zijn er vervolgstappen aan de orde?	Ja, er dient een AERIUS-berekening te worden uitgevoerd.
Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit of akkoord van de provincie noodzakelijk?	Nog onbekend

³ De lijst met aangetroffen (invasieve) exoten is niet uitputtend. De aanwezigheid van andere exoten kan niet worden uitgesloten.

3.2.2 GNN

In tabel 3.6 zijn de conclusies ten aanzien van beschermde GNN-gebieden opgenomen. De onderbouwing van de conclusie is beschreven in paragraaf 2.5 van voorliggende natuurtoets.

Tabel 3.6. Conclusies NNN-gebieden.

	NNN
Op welke afstand van het plangebied ligt het dichtstbijzijnde NNN-gebied?	Circa 45 meter.
Is er sprake van toetsing van externe werking in de betreffende provincie?	Nee.
Is er sprake van aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden of is dit te verwachten?	Nee.
Zijn er vervolgstappen aan de orde?	Nee.
Afstemming met het bevoegd gezag aan de orde?	Nee.

3.2.3 Overig provinciaal beleid

Het plangebied ligt niet binnen de begrenzing van een groene ontwikkelingszone. Er zijn geen vervolgstappen aan de orde.

3.3 Beschermde houtopstanden bebouwingscontour houtkap

In het deelgebied grondwal zijn geen bomen aanwezig. In het deelgebied zonnepark zijn twee bomen aanwezig. Daarnaast zijn er bomen aanwezig aangrenzend aan het plangebied (Haarweg en Poelweg).

Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden worden houtopstanden in het deelgebied zonnepark gekapt en worden aangrenzende houtopstanden mogelijk aangetast. Een nadere toetsing beschermde houtopstanden is daarom noodzakelijk. In deze nadere toetsing wordt in eerste instantie bepaald of de houtopstanden beschermd zijn, en zo ja onder welk beschermingsregime (buiten de bebouwingscontour houtkap en/of Omgevingsplan). Daarnaast wordt in de nadere toetsing houtopstanden bepaald of eventuele vervolgstappen noodzakelijk zijn. Mogelijke vervolgstappen bij kap van bomen zijn: een melding houtkap (op basis van Bal – Omgevingswet) of een omgevingsvergunning houtkap (gemeentelijke beleid). Ook kan het noodzakelijk zijn een Boom Effect Analyse (BEA) op te stellen, waarbij wordt getoetst in hoeverre bomen in de invloedssfeer daadwerkelijk negatieve effecten als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden ondervinden.

3.4 Kansen voor natuurwaarden in het plangebied

Binnen het plan bestaan reeds voornemens om natuurwaarden te vergroten. Er wordt in het deelgebied grondwal een ecologische verbindingszone aangelegd, maar er is ook sprake van een recreatiefunctie. Voor natuur is rust een belangrijk aspect en recreatie kan zorgen voor verstoring of opjagen van dieren (zoals door loslopende honden). Hierom wordt aangeraden de locatie van de ecologische verbindingszone vrij te houden van recreatieve doeleinden. Verder zijn er veel mogelijkheden ter versterking van de biodiversiteit bij het opstellen van het beplantingsplan, de realisatie van natuurvriendelijke oevers en bij het aanbieden van nestgelegenheid/verblijfplaatsen van soorten. Als laatst is nog onbekend of er sprake zal zijn van verlichting in de gebruiksfase. Afwezigheid van licht is positief voor nachttactieve vogels (uilen), vleermuizen en zoogdieren (zoals bunzing). Indien licht noodzakelijk is, wordt aangeraden het verlichtingsplan op te stellen gezamenlijk met een ecooloog. Indien gewenst kan Antea Group de mogelijkheden verder uitwerken in een biodiversiteitsadvies.

Literatuurlijst

Antea Group, 2017. Grondwal The Dutch Zuidbaan. *Onderzoek heikikker, rugstreeppad, platte schijfhoren en grote modderkruiper*. Projectnummer 404043. 14 juni 2017.

Antea Group, 2024. Natuurtoets grondlichaam The Dutch. Projectnummer 0487847.100. revisie 00. 5 maart 2024.

Bergers, P. & La Haye, M. 2000. Kleine zoogdieren betrouwbaarder en efficiënter inventariseren. *De Levende Natuur* 101(2):52-58.

BIJ12, 2024. Kennisdocument Kleine marterachtigen. Versie 1.0, januari 2024.

BIJ12, 2021. Kennisdocument grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*). Versie 2.0, oktober 2021.

BIJ12, 2017a. Kennisdocument heikikker (*Rana arvalis*). Versie 1.0, juli 2017.

BIJ12, 2017b. Kennisdocument rugstreeppad (*Bufo calamita*). Versie 1.0, juli 2017.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Augustus 2009.

Netwerk Groene Bureaus (NGB), 2023. Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming (versie nov 2023).

Overig

NDFF

Street Smart

AERIUS-calculator, versie 2023.1.

www.floron.nl

www.ravon.nl

www.verspreidingsatlas.nl

www.vlinderstichting.nl

www.zoogdiervereniging.nl

Gelderse Natuurgebieden ([gelderland.nl](http:// gelderland.nl))

Bijlage 1 Wettelijk kader

In deze bijlage staat een beschrijving van de relevante wet- en regelgeving; de Omgevingswet (Ow) en het beleidskader. Naast bescherming vanuit de Ow zijn er ook gebieden die planologisch beschermd zijn. Het betreft het 'Natuurnetwerk Nederland' (hierna NNN). De aanwijzing en bescherming van het NNN gebeurt in de Omgevingsverordening.

Ow - Algemeen

De Ow is op 1 januari 2024 in werking getreden. De Ow beschermt:

- De Natura 2000-gebieden die aangewezen zijn in het kader van het Europees natuurbeleid (gebiedsbescherming)
- De planten- en diersoorten (onderdeel soortbescherming)
- Bos en houtopstanden (onderdeel houtopstanden).

Veel verantwoordelijkheden en bevoegdheden liggen bij de provincies. Er zijn hierop wel uitzonderingen waarvoor het ministerie van LNV bevoegd gezag is. Dit betreft onder andere de aanleg en uitbreiding van hoofdwegen, landelijke spoorwegen, hoofdvaarwegen, primaire waterkeringen, militaire terreinen en oefengebieden, militaire luchthavens, Schiphol en overige burgerluchthavens, het landelijke gastransportnet, hoogspanningsverbindingen van tenminste 220 kV, activiteiten van buitenlandse mogendheden en activiteiten namens een lid van het Koninklijk Huis. LNV is ook bevoegd gezag voor ruimtelijke ingrepen in de Exclusieve Economische Zone (EEZ) en voor Windenergie op zee (kavelbesluiten).

Gemeenten kunnen een loketfunctie hebben. Het is mogelijk om een natuurvergunning 'aan te haken' bij de omgevingsvergunning, maar dit hoeft niet. De Ow richt zich op bescherming van gebieden, soorten en houtopstanden.

Ow - Soortbescherming

In de Ow is soortbescherming opgedeeld in drie categorieën. Voor elke categorie geldt een vergunningsplicht bij verschillende schadelijke handelingen die zijn vermeld in artikel 11.37, 11.46 en 11.54 Bal van de Ow. Het gaat om de volgende drie categorieën:

- 1) Vogels (artikel 11.37 Bal);
- 2) Strikt beschermde soorten (artikel 11.46 Bal);
- 3) Andere soorten (artikel 11.54 en bijlage IX, onder A en onder B Bal).

Soorten van de Vogelrichtlijn (artikel 11.37 Bal, Ow)

Het beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn is vastgelegd in artikel 11.37 e.v.

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Het is mogelijk om omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit aan te vragen het optreden van schadelijke handelingen. De omgevingsvergunning kan worden verleend indien voldaan wordt aan de volgende criteria:

- Er is geen andere bevredigende oplossing (alternatievenafweging);
- Aanwezigheid geldig wettelijk belang conform Vogelrichtlijn. Een geldig wettelijk belang voor deze categorie soorten is o.a. belang 1: 'in het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid' (dit is dus strenger dan voor soorten van de Habitatrichtlijn en de andere soorten);
- Er is geen verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Strikt beschermde soorten (artikel 11.46 Bal, Ow)

Deze categorie bestaat uit Europees beschermde soorten. De schadelijke handelingen zijn vastgelegd in artikel 11.46 Bal e.v.:

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Onder de Ow is het mogelijk om voor strikt beschermde soorten zoals opgenomen in artikel 11.46 Bal bij ruimtelijke ontwikkelingen te werken volgens een door de Minister goedgekeurde gedragscode. Hierbij geldt een vrijstelling van de vergunningsplicht bij schadelijke handelingen uit artikel 11.46 Bal.

Naast het werken volgens een goedgekeurde gedragscode kan voor soorten zoals opgenomen artikel 11.46 Bal van de Ow bij het optreden van schadelijke handelingen een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit worden aangevraagd. De omgevingsvergunning kan worden verleend indien voldaan wordt aan de volgende criteria:

- Er is geen andere bevredigende oplossing (alternatievenafweging);
- Aanwezigheid geldig wettelijk belang conform Habitatrichtlijn.
Een geldig wettelijk belang voor deze categorie soorten is o.a. belang 3: 'in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten';
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Andere soorten (artikel 11.54 Bal, Ow)

De categorie 'andere soorten' bestaat uit soorten zoals opgenomen in bijlage IX, onder A en onder B Bal van de wettekst. Dit zijn nationaal beschermde soorten. De schadelijke handelingen zijn vastgelegd in artikel 11.54 Bal e.v..

Het is verboden:

- a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
- b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
- c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Voor deze soorten geldt een vrijstelling wanneer aantoonbaar gewerkt wordt volgens een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

Daarnaast geldt ook vrijstelling bij ruimtelijke projecten voor soorten die staan op besluit vrijgestelde soorten. Het hangt per provincie af welke soort is vrijgesteld van een vergunningsplicht bij schadelijke handelingen in artikel 11.54 Bal, ook de grond waarvoor een vrijstelling geldt kan ook variëren tussen provincies. Wel dient rekening te worden gehouden met de zorgplicht (artikel 11.27 Bal) Deze zorgplicht is verder in deze bijlage nog toegelicht.

Indien de 'andere soorten' niet zijn vrijgesteld en daarmee als gevolg van het voornemen schadelijke handelingen in artikel 11.54 Bal optreden, dient een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit aangevraagd te worden bij de provincie waarin het voornemen plaatsvindt.

Naast het werken volgens een goedgekeurde gedragscode kan voor soorten uit de categorie 'andere soorten' van de Ow bij het optreden van schadelijke handelingen een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit worden aangevraagd. De omgevingsvergunning kan worden verleend indien voldaan wordt aan de volgende criteria:

- Er is geen andere bevredigende oplossing (alternatievenafweging);
- Aanwezigheid geldig wettelijk belang. Een geldig wettelijk belang voor deze categorie soorten is o.a. belang h 'in het algemeen belang';
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Samenvatting gronden waarop een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit verleend mag worden per categorie beschermde soorten (artikel 311.37, 11.46 en 11.54 Bal).				
Vergunningsgronden		Artikel 11.37 Bal	Artikel 11.46 Bal	Artikel 11.54 Bal en bijlage IX
		Vogels	Strikt beschermde soorten	Andere soorten
1	Er bestaat geen andere bevredigende oplossing	Ja	Ja	Ja
2	Leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding	Ja	Ja	Ja
3	volksgezondheid en openbare veiligheid	Ja	Ja	Ja
	veiligheid van luchtverkeer	Ja	Nee	Ja
	ter voorkoming van schade aan gewassen, vee, bossen, visserij	Ja	Ja	Ja
	ter bescherming van Flora en Fauna	Ja	Ja	Ja
	voor onderzoek, onderwijs, uitzetten en herinvoeren van soorten / teelt	Ja	Ja	Ja
	dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor milieuwezenlijke gunstige effecten	Nee	Ja	Ja
	ruimtelijke inrichting of ontwikkeling	Nee	Nee	Ja
	schade en overlast, ter beperking omvang populatie, ter bestrijding van lijden en ziekte, bestendig beheer en onderhoud (ook natuurbeheer), algemeen belang, bestendig gebruik	Nee	Nee	Ja

Zorgplicht

Er dient te allen tijde rekening te worden gehouden met de zorgplicht zoals vastgelegd in artikel 11.27 Bal van de Ow. Deze zorgplicht houdt o.a. in dat als een activiteit wordt ondernomen waarvan kan worden vermoed dat deze nadelig kan zijn voor in het wild levende dieren en planten, deze activiteit niet plaats mag vinden. Ook moeten alle maatregelen worden genomen om nadelige gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken. Deze zorgplicht heeft betrekking op de gebieds- en op de soortbescherming. In het tekstkader hieronder staat het wetsartikel uitgeschreven.

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a) dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel
 - b) indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c) voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
1. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

Ow - Gebiedsbescherming

De gebiedsbescherming is vastgelegd in artikel 11.1 tot en met 11.9 Bal van de Ow. Hierin wordt de aanwijzing en bescherming van Natura 2000-gebieden geregeld. Hiermee zijn de verplichtingen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn, voor zover die betrekking hebben op gebiedsbescherming, geïmplementeerd in het Nederlands recht. De begrenzing van de Natura 2000-gebieden en de instandhoudingdoelstellingen voor die gebieden zijn vastgelegd in de aanwijzingsbesluiten voor de betreffende gebieden. De instandhoudingdoelstellingen beschrijven voor de voor het gebied aangewezen habitattypen en soorten of een bepaalde ontwikkeling ervan gewenst is of dat het behoud ervan op het aanwezige niveau moet worden nagestreefd. Voor activiteiten of projecten die schadelijk kunnen zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht. Deze omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV.

Voortoets en Passende beoordeling

De Ow regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, ten aanzien van plannen en projecten en die mogelijke effecten hebben op de natuurlijke kenmerken van de gebieden, gelet op de instandhoudingsdoelen die in de Natura 2000-gebieden van kracht zijn. De Ow maakt daarbij onderscheid in enerzijds plannen (plantoets) en anderzijds projecten (projecttoets).

Bij plannen en projecten in, of in de nabijheid (externe werking) van, een Natura 2000-gebied dienen de initiatiefnemers in een oriënterende fase (voortoets) te onderzoeken of het plan een significant negatief effect op de instandhoudingdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied kan hebben. Met externe werking wordt bedoeld dat ook activiteiten buiten het gebied de natuurwaarden in het gebied kunnen beïnvloeden. Indien na dit onderzoek niet kan worden uitgesloten dat de activiteit een significant negatief effect heeft, dient de initiatiefnemer meer gedetailleerd dan in de oriënterende fase in kaart te brengen wat de effecten van de activiteit kunnen zijn. Daarbij dienen ook, indien noodzakelijk, de mitigerende maatregelen te worden betrokken. Deze analyse heet een 'passende beoordeling'. Het bevoegd gezag toetst de passende beoordeling. Wanneer uit de passende beoordeling alsnog de zekerheid wordt verkregen dat de activiteit niet leidt tot significant negatieve effecten, kan de activiteit doorgang vinden. Wanneer uit de voortoets blijkt dat er wel kans is op een negatief effect, maar dit als niet significant kan worden gezien, kan eveneens, op basis van een verslechteringstoets toestemming voor het uitvoeren van de activiteit worden verleend. Wanneer uit de passende beoordeling blijkt dat significante negatieve effecten niet kunnen worden uitgesloten, kan het project alleen doorgang vinden op grond van de "ADC-criteria".

Dit betekent dat:

- A – alternatieve oplossingen voor het plan ontbreken;
- D – er dwingende redenen van groot openbaar belang zijn, en
- C – de initiatiefnemer compenserende maatregelen vooraf en tijdig treft.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is een netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het nationaal beleid met betrekking tot de gebiedsbescherming van het Natuurnetwerk Nederland is opgenomen in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). De bescherming van het NNN staat nader uitgewerkt in het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL). Hierin staan instructieregels voor de omgevingsverordening van de provincies. De bescherming werkt vervolgens door in de bestemmingsplannen van de gemeenten. De instructieregels uit het BKL verplichten de provincies tot:

- het aanwijzen van Natuurnetwerk Nederland gebieden en vaststelling geometrische begrenzing (artikel 2.44 lid 4 Ow en artikel 7.6 Bkl)
- het vastleggen van de wezenlijke kenmerken en waarden van NNN-gebieden (actueel en potentieel) (artikel 7.7 Bkl)
- het stellen van regels in het belang van de bescherming, instandhouding, verbetering en ontwikkeling van de kenmerken en waarden van NNN-gebieden (artikel 7.8 Bkl, eerste lid)
- De regels die in de omgevingsverordening komen verzekeren in ieder geval dat (artikel 7.8 Bkl, tweede lid):
 - de kwaliteit en oppervlakte van het NNN-gebied niet achteruitgaan
 - de samenhang tussen de gebieden van het NNN wordt geborgd
 - tijdige compensatie van een bepaalde activiteit die negatieve gevolgen heeft

Wezenlijke waarden en kenmerken

Dit betreft de actuele en potentiële natuurwaarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied, met inbegrip van de omvang en de beoogde natuurkwaliteit alsmede de samenhang met andere natuurgebieden.

'Nee, tenzij'-principe

Het 'nee, tenzij'-principe (uit het Barro) vervalt onder de Omgevingswet. In het Bkl wordt niet langer gesproken over reële alternatieven en groot openbaar belang (als voorwaarde de of een voornemen met effect op NNN toch doorgang kan vinden). Volgens de Nota van Toelichting volgt echter uit het algemene zorgplichtartikel van 1.7 Ow dat:

- Negatieve gevolgen moet en worden voorkomen en beperkt
- Als dat niet of onvoldoende mogelijk is dan kan de activiteit alleen worden gerealiseerd als daarmee een zeker belang is gemoeid

In het Bkl staat dat negatieve gevolgen tijdig moeten worden gecompenseerd (art 7.8 lid 2 Bkl). Volgens de Nota van toelichting betekent dat niet dat de compensatie gereed moet zijn op het moment van de aantasting. Compensatie moet in ieder geval zijn geborgd. Kan in provinciale verordening nader worden ingevuld.

Het NNN is planologisch beschermd in de Provinciale Verordeningen. In de Verordening staat aangegeven aan welke voorwaarden bij ruimtelijke ingrepen in en langs het NNN moet worden voldaan. Daarin kan alsnog een "nee, tenzij-afweging" opgenomen zijn. Ook is het compensatiebeleid bij aantastingen van het Natuurnetwerk Nederland hierin opgenomen. De Rijkslijn zoals was verwoord in het SVIR en Barro dat er bij het NNN geen sprake is van externe werking kan ook in de provinciale omgevingsverordening worden vastgelegd.

Overige provinciale beschermde gebieden

Naast het NNN kunnen ook andere gebieden beschermd zijn op provinciaal niveau. Dit verschilt per provincie. Beschermde gebieden kunnen als volgt omschreven zijn:

- ecologische verbindingzones,
- weidevogelgebieden, ganzenfoerageergebieden, leefgebied weide- en akkervogels of rust- en foerageergebied ganzen en smienten,
- groene ontwikkelingszone of groenblauwe mantel of groene contour
- natuur/ bos- en natuurgebieden buiten NNN.

Ook deze gebieden kennen een vorm van een beschermingsregime, in sommige gevallen gelijk aan het NNN, soms in een lichtere vorm.

Provincies kunnen ook provinciale landschappen aanwijzen. De aanwijzing van de Bijzonder Provinciale Landschappen is verleend op grond van Artikel 2.44 lid 5 van de Ow (zie tekstkader). Ook deze gebieden kunnen een beschermingsregime hebben vastgelegd in de provinciale verordening.

Art. 2.44 lid 5 Ow

Gedeputeerde Staten kunnen gebieden gelegen buiten het Natuurnetwerk Nederland aanwijzen die van provinciaal belang zijn vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Deze gebieden worden aangeduid als «bijzondere provinciale natuurgebieden», onderscheidenlijk «bijzondere provinciale landschappen».

Ow - Beschermde houtopstanden

De bescherming houtopstanden heeft (had vanuit de Boswet en Wet natuurbescherming) tot doel de oppervlakte bos in Nederland in stand te houden. Begin 20e eeuw kwam dit doel vooral voort uit de belangen van de houtproductie, maar gaandeweg is meer oog gekomen voor de andere functies die bossen en houtopstanden hebben, zoals klimatologische, landschappelijke en recreatieve functies.

Het begrip houtopstand wordt in de Omgevingswet gedefinieerd als zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend. De beperkingen uit de Wnb, dat het moet gaan om een oppervlakte grond van minstens 10 are of een rijbeplanting die meer dan twintig bomen is opgenomen in par. 11.3.1 Bal.

Individuele bomen vallen dus niet onder het begrip 'houtopstand', en worden dus niet door de regels van het Bal beschermd. De gemeente kan deze bomen wel beschermen door regels hieromtrent op te nemen in het omgevingsplan.

Artikel 5.165b van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) bevat de opdracht om in het omgevingsplan een bebouwingscontour houtkap (voorheen bebouwde kom houtopstanden Wnb) aan te wijzen aansluitend aan stedelijk gebied. Deze aanwijzing werkt door in de toepassing van afdeling 11.3 van het Bal: binnen de bebouwingscontour geldt die afdeling niet.

De grens van de bebouwingscontour houtkap is niet hetzelfde als de bebouwde kom op grond van de Wegenverkeerswet. De bebouwde kom grens in de Wegenverkeerswet wordt met een ander oogmerk bepaald en vastgesteld. Volgens een uitspraak van de rechtbank is het niet mogelijk om het hele grondgebied van de gemeente aan te wijzen als bebouwingscontour houtkap. De aard van het gebied is bepalend voor de vraag of het gebied kan aangewezen worden als bebouwde kom. De vaststelling van de grens van de bebouwde kom is van feitelijke aard: waar houdt de bebouwing op. De provincies zijn op grond van de gemeentewet bevoegd om in het kader van interbestuurlijk toezicht zo nodig maatregelen te treffen als een gemeente heeft verzuimd om de begrenzing van de bebouwingscontour houtkap vast te stellen, of deze heeft vastgesteld op een wijze die in strijd komt met het recht of het algemeen belang. Een begrenzing die is vastgesteld op grond van artikel 1 vijfde lid van de Boswet geldt ingevolge van het overgangsrecht overigens tevens als begrenzing van de bebouwingscontour houtkap voor de Ow. De begrenzing van de bebouwingscontour houtkap in de zin van de Ow dus niet altijd overeen met de begrenzing van de bebouwde kom op grond van de Wegenverkeerswet. Als een gemeente geen bebouwingscontour houtkap heeft vastgesteld, is het Bal overal van toepassing in die betreffende gemeente.

Bescherming buiten de bebouwingscontour houtkap

De bescherming van houtopstanden is vastgelegd in paragraaf 11.3.1 en 11.3.2 Bal (artikel 11.111 t/m 11.133). De algemene regels over het vellen van houtopstanden uit het Bal zijn echter alleen van toepassing buiten de 'bebouwingscontour houtkap' zoals die is opgenomen in het omgevingsplan. In het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) is in bepaalde gevallen voor het vellen van een houtopstand een meldplicht en een herplantplicht toepasselijk (zie paragraaf 11.3.2 Bal):

- melding voor het vellen van een houtopstand (artikel 11.126 Bal).
- herplantplicht (artikel 11.129 Bal)

Bevoegd gezag is normaal gesproken GS (zie artikel 11.113 Bal) en in sommige situaties de minister van LNV (artikel 11.114 Bal en artikel 4.12 van het Omgevingsbesluit).

In de volgende gevallen geldt op grond van het Bal geen verplichting tot het melden en herbeplanten voor het vellen (art. 11.111, lid 2 Bal):

- periodiek vellen van vriend- of hakhout;
- houtopstanden die een zelfstandige eenheid vormen van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of vriend, én hetzij geen groter oppervlakte beslaan dan 10 are, hetzij ingeval van rijbeplanting, gerekend over het totaal aantal rijen, niet meer bomen omvatten dan 20;
- houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom in de zin van de Ow;
- houtopstanden op erven of in tuinen;
- fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar;
- kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande:
 - o wegbeplantingen;
 - o beplantingen langs waterwegen, en
 - o eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij:
- ten minste eens per tien jaar worden geoogst;

- bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid, zijnde een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter, en
- zijn aangelegd na 1 januari 2013;
- vellen ter uitvoering van een instandhoudingsmaatregel of een passende maatregel ten behoeve van Natura 2000;
- vellen ter uitvoering van een mitigerende of compenserende natuurmaatregel uit een Omgevingsvergunning-Natura 2000-activiteit, een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit, een Tracébesluit of een omgevingsvergunning;
- vellen voor de aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen;
- vellen en herbeplanten dat plaatsvindt overeenkomstig een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

Wel kan de gemeente in die gevallen regels opnemen in het omgevingsplan.

Bescherming binnen de bebouwingscontour houtkap

Houtopstanden waren tevens beschermd op grond van gemeentelijk regelgeving. Dit was vastgelegd in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) en soms ook een bomenverordening van de betreffende gemeente. De Omgevingswet heeft gevolgen voor de Algemene plaatselijke verordening (APV) en de bomenverordening. Het kappen van een boom wijzigt de fysieke leefomgeving. Regels over de activiteit kappen moeten dus naar het Omgevingsplan.

Gemeenten kunnen zonder beperking in het Omgevingsplan regels stellen over houtopstanden binnen de bebouwingscontour houtkap en over de andere houtopstanden die in artikel 11.111, tweede lid Bal zijn genoemd (houtopstanden op erven en in tuinen, windschermen om boomgaarden etc.). Binnen de bebouwingscontour houtkap gelden namelijk uitsluitend de in het omgevingsplan gestelde regels over de kap van bomen (Stb. 2020, nr. 22, p. 157).

Bij voorgenomen kap van houtopstanden dient daarom ook altijd gekeken te worden naar deze bepalingen. Mogelijk kan uit deze bepalingen volgen dat voor de kap van een houtopstand een omgevingsvergunning nodig is welke bij de gemeente moet worden aangevraagd.

Bijlage 2 Methodiek natuurtoets

In deze bijlage wordt de methodiek beschreven die gehanteerd is tijdens het onderzoek naar de aanwezigheid en de toetsing van beschermde soorten, beschermde gebieden, beschermde houtopstanden en kansen voor natuurwaarden in het plangebied.

Soortbescherming

Het onderzoek naar beschermde soorten bestaat uit een bureaustudie, oriënterend terreinbezoek en effectbepaling.

Bureaustudie

Afbakening beschermde soorten

In het bureauonderzoek is specifiek gekeken naar vogels (artikel 11.37 Bal) strikt beschermde soorten (artikel 11.46 Bal) en 'andere' beschermde soorten (artikel 11.54 Bal en Bijlage IX). Bij vogels is met name speciale aandacht geschonken aan vogelsoorten met jaarrond beschermd nest. Bij werkzaamheden in watergangen/waterwegen is specifiek aandacht geschonken aan soorten van het aquatisch milieu. Bij werkzaamheden aan gebouwen is specifiek aandacht geschonken aan gebouwbewonende soorten. In voorliggende toetsing worden geen conclusies getrokken wat betreft de verwachte aanwezigheid van Rode Lijst-soorten in (de directe omgeving van) het plangebied.

Bronnen

Om een beeld te krijgen van de verspreiding en het (mogelijk) voorkomen van beschermde soorten in en rond het plangebied, is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd⁴. Hierbij is nagegaan of er in de periode 2019-2024 beschermde soorten zijn aangetroffen in een straal van 1 km rondom het plangebied. De resultaten van de bureaustudie geven een indicatie van de soorten die in het plangebied kunnen voorkomen.

Oriënterend terreinbezoek

Tijdens het oriënterend terreinbezoek is door middel van een fysieke inspectie gekeken naar de mogelijke aanwezigheid van beschermde planten en (sporen van) beschermde dieren. Daarnaast heeft een biotoopbeoordeling plaatsgevonden. Bij een biotoopbeoordeling wordt gekeken in hoeverre het aanwezige biotoop geschikt is voor beschermde soorten. Het betreft een deskundigenoordeel op basis van een biotopenscan. Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten opgetekend.

Effectbepaling

Aan de hand van de bevindingen uit het bureauonderzoek en de resultaten van het oriënterend terreinbezoek is bepaald of op voorhand (negatieve effecten op) beschermde soorten al dan niet kunnen worden uitgesloten en of vervolgstappen (soortgericht nader onderzoek) noodzakelijk zijn. Indien van toepassing is geadviseerd over de te volgen procedure in het kader van de natuurwetgeving.

Beschermde gebieden

In het kader van gebiedsbescherming zijn de volgende gebieden meegenomen:

- Natura 2000-gebieden;
- Natuurnetwerk Nederland (NNN);
- Overige provinciaal beleid.

Op basis van een bureaustudie is de ligging van de gebieden ten opzichte van het plangebied in beeld gebracht. Hiervoor is gebruik gemaakt van onder andere AERIUS-calculator (versie 2023.1) (Natura 2000-gebieden) en de provinciale website en/of digitale atlas (NNN, overig provinciaal beleid). Op basis van de ligging en de voorgenomen ontwikkeling is (indien relevant) een effectbepaling uitgevoerd. Voor de effectbepaling is gekeken naar directe effecten als gevolg van ruimtebeslag. Indien van toepassing zijn ook mogelijke indirecte effecten bekeken. Hierbij kan gedacht worden aan verstoring door geluid, licht en trillingen en optische verstoring. In het

⁴ Deze informatie is (deels) afkomstig uit de NDFF (2024) op basis van een abonnement van Antea Group en mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

kader van Natura 2000-gebieden is ook gekeken naar mogelijk effecten door een toename aan stikstofdepositie. Indien aan de orde is geadviseerd over de vervolgstappen en de te volgen procedure inzake de natuurwetgeving. Hierbij kan gedacht worden aan een voortoets of passende beoordeling t.b.v. Natura 2000-gebieden. Of het doorlopen van een 'nee, tenzij-procedure' in het kader van mogelijke effecten op NNN-gebieden.

Beschermde houtopstanden Ow

Op basis van het planvoornemen en de ligging van het plangebied is onderzocht of er onder de Ow beschermde houtopstanden aanwezig zijn binnen het plangebied. Hierbij is gebruik gemaakt van de door de initiatiefnemer aangeleverde informatie over het planvoornemen, recente luchtfoto's en indien beschikbaar de begrenzing van de gemeentelijke bebouwde kom Ow. Indien onder de Ow beschermde houtopstanden aanwezig zijn in het plangebied, is getoetst of er sprake is van aantasting van beschermde houtopstanden. Indien er sprake is van aantasting van Ow beschermde houtopstanden is geadviseerd over de vervolgstappen en de te volgen procedure inzake de natuurwetgeving. In voorliggende rapportage is niet getoetst aan gemeentelijk beleid omtrent de kap van bomen en/of bosschages (bijv. APV, bestemmingsplannen, etc.).

Kansen voor natuurwaarden in het plangebied

Binnen een plan zijn vaak mogelijkheden/ kansen aanwezig voor het verhogen van de natuurwaarden (biodiversiteit). Indien dit van toepassing is op het voornemen, zijn hiervoor suggesties gedaan op basis van expert judgement.

Bijlage 23 Rode lijst soorten uit NDFF

Bijlage 3 Rode lijst soorten uit NDFF

Rode Lijst soorten waarvan waarnemingen in de NDFF bekend zijn in het plangebied	
Soortgroep	Soort
Vogels	Boerenwaluw
	Patrijs
	Torenvalk
	Veldleeuwerik
	Watersnip
Zoogdieren	Geen waarnemingen
Amfibieën	Geen waarnemingen
Reptielen	Geen waarnemingen
Insecten - Dagvlinders	Geen waarnemingen
Insecten - Libellen	Geen waarnemingen
Vissen	Geen waarnemingen
Planten	Geen waarnemingen
Overige soortgroepen	Geen waarnemingen

Over Antea Group

Antea Group is het thuis van 1500 trotse ingenieurs en adviseurs. Samen bouwen wij elke dag aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Je vindt bij ons de allerbeste vakspecialisten van Nederland, maar ook innovatieve oplossingen op het gebied van data, sensing en IT. Hiermee dragen wij bij aan de ontwikkeling van infra, woonwijken of waterwerken. Maar ook aan vraagstukken rondom klimaatadaptatie, energietransitie en de vervangingsopgave. Van onderzoek tot ontwerp, van realisatie tot beheer: voor elke opgave brengen wij de juiste kennis aan tafel. Wij denken kritisch mee en altijd vanuit de mindset om samen voor het beste resultaat te gaan. Op deze manier anticiperen wij op de vragen van vandaag en de oplossingen voor morgen. Al 70 jaar.

Contactgegevens

Beneluxweg 125
4904 SJ Oosterhout
Postbus 40
4900 AA Oosterhout

Copyright ©

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

De informatie die in dit rapport is opgenomen is uitsluitend bestemd voor geadresseerde(n) en kan persoonlijke of vertrouwelijke informatie bevatten. Gebruik van deze informatie, door anderen dan de geadresseerde(n) en gebruik door hen die niet gerechtigd zijn van deze informatie kennis te nemen, is niet toegestaan. De informatie is uitsluitend bestemd om te worden gebruikt door de geadresseerde, voor het doel waarvoor dit rapport is vervaardigd. Indien u niet de geadresseerde bent of niet gerechtigd bent tot kennisneming, is openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden niet toegestaan, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group en wordt u verzocht de gegevens te verwijderen en direct een melding te maken bij security@antegroup.nl. Derden, zij die niet geadresseerd zijn, kunnen geen rechten aan dit rapport ontlelen, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group.

www.anteagroup.nl